

ABC STUDENTA/KI NA PRAKTYCE

dla specjalności pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna

opracowanie w ramach projektu:
„Praktyka bez wad – nowa jakość w kształceniu nauczycieli”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Człowiek – najlepsza inwestycja !
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2. Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli – projekty konkursowe).

PUBLIKACJA DYSTRYBUOWANA BEZPŁATNIE

Publikacja opracowana przez:

Akademię Pomorską w Słupsku
ul. Arciszewskiego 22 a, 76–200 Słupsk
tel. 59 840 05 13
www.apsl.edu.pl

Redakcja merytoryczna:

Bożena Kołakowska

Spis treści

Wstęp	4
1. Przygotowanie studenta do odbycia praktyki pedagogicznej.....	6
1.1 Standardy kształcenia nauczycieli zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych	6
1.2 Regulamin organizacji praktyk i dokumenty niezbędne na praktyce	11
1.3 Sposób i tryb zaliczenia praktyk	23
1.4 Ocena studenta	26
1.5 Wzory i propozycje rozwiązań metodycznych w scenariuszach i projektach	29
1.6 Metoda dobrego startu w edukacji wczesnoszkolnej	39
2. Placówka oświatowa miejscem praktyki przyszłego nauczyciela	47
2.1 Organizacja pracy w klasach integracyjnych	47
2.2 Zadania świetlicy szkolnej (zasady pracy wychowawcy świetlicy, scenariusz zajęć)	49
2.3 Rola szkoły w rozwoju uzdolnień dzieci.....	53
2.4 Środki zaradcze wobec trudności wychowawczych	55
2.5 Plan pracy wychowawcy klasy (propozycja).....	59
Załączniki	62
Dekalog oceniania	62
Roczny kalendarz nauczyciela	63
Alfabet wychowawcy	65

Wstęp

Aby sprostać wyzwaniom wynikającym z integracji naszego kraju z państwami Unii Europejskiej obecny system edukacyjny wymaga wprowadzenia zmian w procesie kształcenia nauczycieli. Przyszły nauczyciel powinien być kreatywny, otwarty na innowacje, dążący do podnoszenia swoich kwalifikacji.

Student przygotowując się w sposób rzetelny do praktyki pedagogicznej musi sobie odpowiedzieć na kilka kluczowych pytań:

- Na ile jestem przygotowany/a metodycznie i merytorycznie do prowadzenia zajęć w przedszkolu i w szkole w klasach 0-III ?
- Na ile i w jakim stopniu posiadam wiedzę z zakresu psychologii w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz pracy z uczniem zdolnym?
- Czy znam metody aktywizujące do pracy twórczej podczas zajęć w przedszkolu i w szkole?
- Na ile jestem przygotowany/a do radzenia sobie z trudnymi problemami podczas praktyki?
- Czy potrafię być kreatywny/a, twórczy/a i posiadam inteligencję kognitywistyczną wobec wychowanków?
- Czy jestem przygotowany/a na pozytywną i asertywną postawę wobec dyrekcji i nauczycieli w placówce oświatowej?
- Czy jestem zorientowany/a w dokumentacji, którą mam przedstawić w placówce odbywającej praktykę pedagogiczną?
- Na ile znam zarządzenia i rozporządzenia ministerialne, uczelniane regulujące warunki realizacji praktyki pedagogicznej w przedszkolu i w szkole?

Szczerą odpowiedź na powyższe pytania pozwolą studentowi na samoocenę przygotowania do praktyki pedagogicznej w przedszkolu i w szkole podstawowej w klasach 0-III.

Realizacja zadań wynikających z programu i regulaminu praktyk oraz rozwiązań praktycznych i teoretycznych pozwolą studentowi nabyć odpowiednie umiejętności, wiedzę i kompetencje do wykonywania zawodu nauczyciela.

„ABC studenta/ki na praktyce” to poradnik, który umożliwi studentowi wykorzystanie niektórych metodycznych rozwiązań, ukaze sposób i tryb odbywania praktyki i jej zaliczenia oraz pozwoli wyjaśnić kwestie związane z praktyczną organizacją praktyki.

Poradnik „ABC studenta/ki na praktyce” zawiera są m.in.:

- program i regulamin praktyki,
- sposób i tryb zaliczenia praktyki,
- wzory dziennika zajęć, arkuszy obserwacji zajęć, oceny przydatności studenta do zawodu nauczyciela,
- wzory scenariuszy i projektów do prowadzenia zajęć w przedszkolach i szkołach,
- przykład scenariusza całodziennych zajęć w klasie,
- przykład projektu zajęć w przedszkolu w dowolnej grupie,
- sposób organizacji grupy integracyjnej i pracy w klasie integracyjnej,
- zasady planowania zajęć świetlicowych w szkole,
- zestaw środków zaradczych wobec trudności wychowawczych,
- model pracy nauczyciela z uczniem zdolnym,
- przykładowy plan pracy wychowawczej.

Polecenie do wykonania:

zapoznaj się z zaproponowanymi materiałami i oceń ich przydatność oraz możliwość wykorzystania podczas praktyki.

1. Przygotowanie studenta do odbycia praktyki pedagogicznej

1.1 Standardy kształcenia nauczycieli zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych

Zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów kierunku pedagogika, specjalność pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna, regulują standardy kształcenia nauczycieli zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r.

Ogólne efekty kształcenia

Po zakończeniu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela absolwent powinien:

1. Posiadać wiedzę psychologiczną i pedagogiczną pozwalającą na rozumienie procesów rozwoju, socjalizacji, wychowania i nauczania - uczenia się;
2. Posiadać wiedzę z zakresu dydaktyki i szczegółowej metodyki działalności pedagogicznej, popartą doświadczeniem w jej praktycznym wykorzystywaniu;
3. Posiadać umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły, w tym do samodzielnego przygotowania i dostosowania programu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów;
4. Wykazywać umiejętność uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu pedagogicznego z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, organizowania i przetwarzania informacji i materiałów;
5. Umiejętnie komunikować się przy użyciu różnych technik, zarówno z osobami będącymi podmiotami działalności pedagogicznej, jak i z innymi osobami współdziałającymi w procesie dydaktyczno-wychowawczym oraz specjalistami wspierającymi ten proces;
6. Charakteryzować się wrażliwością etyczną, empatią, otwartością, refleksyjnością oraz postawami prospołecznymi i poczuciem odpowiedzialności;
7. Być praktycznie przygotowany do realizowania zadań zawodowych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) wynikających z roli nauczyciela.

Szczegółowe efekty kształcenia

Po zakończeniu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela absolwent:

1. Posiada wiedzę na temat:

- rozwoju człowieka w cyklu życia, zarówno w aspekcie biologicznym, jak i psychologicznym oraz społecznym, poszerzoną w odniesieniu do odpowiednich etapów edukacyjnych,
- procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego, w tym w działalności pedagogicznej (dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej), oraz ich prawidłowości i zakłóceń,
- wychowania i kształcenia, w tym ich filozoficznych, społeczno-kulturowych, psychologicznych, biologicznych i medycznych podstaw,
- współczesnych teorii dotyczących wychowania, uczenia się i nauczania oraz różnorodnych uwarunkowań tych procesów,
- głównych środowisk wychowawczych, ich specyfiki i procesów w nich zachodzących,
- projektowania i prowadzenia badań diagnostycznych w praktyce pedagogicznej, poszerzoną w odniesieniu do odpowiednich etapów edukacyjnych i uwzględniającą specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z zaburzeniami w rozwoju,
- struktury i funkcji systemu edukacji - celów, podstaw prawnych, organizacji i funkcjonowania instytucji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych,
- podmiotów działalności pedagogicznej (dzieci, uczniów, rodziców i nauczycieli) i partnerów szkolnej edukacji (np. instruktorów harcerskich) oraz specyfiki funkcjonowania dzieci i młodzieży w kontekście prawidłowości i nieprawidłowości rozwojowych,
- specyfiki funkcjonowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych,
- metodyki wykonywania zadań – norm, procedur i dobrych praktyk stosowanych w wybranym obszarze działalności pedagogicznej (wychowanie przedszkolne, nauczanie w szkołach ogólnodostępnych, w szkołach i oddziałach specjalnych oraz integracyjnych),

- bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, do pracy w których uzyskuje przygotowanie,
- projektowania ścieżki własnego rozwoju i awansu zawodowego,
- etyki zawodu nauczyciela.

2. Posiada umiejętności w zakresie:

- dokonywania obserwacji sytuacji i zdarzeń pedagogicznych,
- potrafi wykorzystywać wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki oraz psychologii do analizowania i interpretowania określonego rodzaju sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, a także motywów i wzorów zachowań uczestników tych sytuacji,
- potrafi posługiwać się wiedzą teoretyczną z zakresu pedagogiki, psychologii oraz dydaktyki i metodyki szczegółowej w celu diagnozowania, analizowania i prognozowania sytuacji pedagogicznych oraz dobierania strategii realizowania działań praktycznych na poszczególnych etapach edukacyjnych,
- potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności związane z działalnością pedagogiczną (dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą), korzystając z różnych źródeł (w języku polskim i obcym) i nowoczesnych technologii,
- posiada umiejętności diagnostyczne pozwalające na rozpoznawanie sytuacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, opracowywanie wyników obserwacji i formułowanie wniosków,
- posiada rozwinięte kompetencje komunikacyjne: potrafi porozumiewać się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk, będącymi w różnej kondycji emocjonalnej, dialogowo rozwiązywać konflikty i konstruować dobrą atmosferę dla komunikacji w klasie szkolnej,
- potrafi ocenić przydatność typowych metod, procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych związanych z odpowiednimi etapami edukacyjnymi,
- potrafi dobierać i wykorzystywać dostępne materiały, środki i metody pracy w celu projektowania i efektywnego realizowania działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) oraz wykorzystywać nowoczesne technologie do pracy dydaktycznej,

- potrafi kierować procesami kształcenia i wychowania, posiada umiejętność pracy z grupą (zespołem wychowawczym, klasowym),
- potrafi animować prace nad rozwojem uczestników procesów pedagogicznych, wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy oraz inspirować do działań na rzecz uczenia się przez całe życie,
- potrafi pracować z uczniami, indywidualizować zadania i dostosowywać metody i treści do potrzeb i możliwości uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz zmian zachodzących w świecie i w nauce,
- potrafi posługiwać się zasadami i normami etycznymi w wykonywanej działalności,
- potrafi pracować w zespole, pełniąc różne role; umie podejmować i wyznaczać zadania; posiada elementarne umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych), posiada umiejętność współpracy z innymi nauczycielami, pedagogami i rodzicami uczniów,
- potrafi analizować własne działania pedagogiczne (dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze) i wskazywać obszary wymagające modyfikacji,
- potrafi eksperymentować i wdrażać działania innowacyjne,
- potrafi zaprojektować plan własnego rozwoju zawodowego.

3. Dysponuje kompetencjami społecznymi:

- ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności; rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego; dokonuje oceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności w trakcie realizowania działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych),
- jest przekonany o sensie, wartości i potrzebie podejmowania działań pedagogicznych w środowisku społecznym; jest gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych; wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji indywidualnych i zespołowych zadań zawodowych wynikających z roli nauczyciela,
- ma świadomość konieczności prowadzenia zindywidualizowanych działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) w stosunku do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

- ma świadomość znaczenia profesjonalizmu, refleksji na tematy etyczne i przestrzegania zasad etyki zawodowej; wykazuje cechy refleksyjnego praktyka,
- ma świadomość istnienia etycznego wymiaru diagnozowania i oceniania uczniów,
- odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje działania pedagogiczne (dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze),
- jest gotowy do podejmowania indywidualnych i zespołowych działań na rzecz podnoszenia jakości pracy szkoły.

Polecenie do wykonania:

zaznacz, które z wymienionych efektów w standardach kształcenia uważasz za osiągnięte podczas praktyki, a nad którymi musisz popracować lub skonsultować się z osobą kompetentną w danej dziedzinie

1.2 Regulamin organizacji praktyk i dokumenty niezbędne na praktyce

REGULAMIN PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

DLA STUDENTÓW II/III ROKU AKADEMII POMORSKIEJ W SŁUPSKU

60 godzin w SZKOLE PODSTAWOWEJ – w klasie

Specjalność: *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna*

Student odbywa praktykę pedagogiczną w terminie
od do

Czas trwania praktyki

w wymiarze godzin:

- obserwacja -
- prowadzenie zajęć -
- pozostałe zajęcia opiekuńczo wychowawcze, organizacyjne -

Na terenie szkoły student/ka przebywa sześć godzin dziennie.

Zadania w ramach praktyki

1. Obserwowanie:

- zajęć prowadzonych przez nauczyciela,
- aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- interakcji dorosły-dziecko oraz pomiędzy dziećmi, dynamikę grupową, role pełnione w grupie, zachowania i postawy dzieci,
- sposobów integrowania przez opiekuna praktyk różnej działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, pomocowej i terapeutycznej oraz działania podejmowane na rzecz bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie.

2. Prowadzenie i organizowanie zajęć:

- student/ka przygotowuje zajęcia pod kierunkiem nauczyciela na podstawie otrzymanego dwa dni wcześniej tematu,
- przedstawia scenariusz zajęć samodzielnie opracowany, który musi być zatwierdzony przez nauczyciela - opiekuna,

- wykonuje pomoce dydaktyczne do zajęć,
- prowadzi zajęcia w obecności nauczyciela,
- omawia ocenę z przeprowadzonych zajęć i stosuje się do wskazówek opiekuna.

3. Współdziałanie z opiekunem praktyk w:

- planowaniu i przeprowadzeniu zajęć wg opracowanego scenariusza zajęć,
- organizowaniu pracy indywidualnej, grupowej i zbiorowej,
- wykorzystaniu środków multimedialnych i technologii informacyjnej w zaplanowanej pracy dydaktycznej,
- ocenianiu i kontrolowaniu wyników nauczania,
- podejmowaniu działań w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej na rzecz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz w zapewnianiu bezpieczeństwa wychowankom,
- planowaniu działań fakultatywnych.

4. Pełnienie roli nauczyciela:

- planowanie zajęć na podstawie formułowanych celów dydaktycznych i wychowawczych, dobór form organizacyjnych nauczania i metod wspierania aktywności edukacyjnych dzieci oraz środków dydaktycznych w inicjowaniu czynności uczenia się,
- zaplanowanie i prawidłowe wykorzystanie czasu podczas prowadzenia zajęć,
- diagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów,
- poznawanie uczniów, ich sytuacji społecznej, potrzeb, zainteresowań i zdolności,
- podejmowanie współpracy z nauczycielami i specjalistami pracującymi z uczniami,
- zapoznaje się z dokumentacją szkoły, wychowawcy klasy, statutem, dziennikiem elektronicznym, rozkładem programu nauczania, teczką wychowawcy klasy, arkuszami ucznia,
- uczestniczenie w zebraniach, uroczystościach, spotkaniach, naradach .

Obowiązki studenta/ki

Do obowiązków studenta/tki należy w szczególności:

1. Zapoznanie się z zasadami odbywania praktyk pedagogicznych;

2. Sumienność i staranność w wykonywaniu powierzonych w trakcie trwania praktyk obowiązków;
3. Przestrzeganie ustalonego w miejscu praktyk porządku i dyscypliny pracy;
4. Przestrzeganie zasad BHP i ochrony przeciwpożarowej;
5. Przestrzeganie zasad zachowania tajemnicy służbowej i państwowej oraz ochrony poufności danych.

Ponadto, student/ka na bieżąco prowadzi dziennik praktyk, w którym zamieszcza:

- szczegółowy przebieg praktyk,
- harmonogram działań fakultatywnych,
- regulamin praktyk,
- arkusze obserwowanych zajęć
- scenariusze prowadzonych zajęć wraz z załącznikami niektórych pomocy dydaktycznych,
- sprawozdania z uczestnictwa i organizowania działań fakultatywnych,
- sprawozdania z narad, spotkań i innych działań szkolnych w pracy z uczniem,
- ocenę przydatności do zawodu wypełnioną przez nauczyciela (opiekuna praktyk) i potwierdzoną przez dyrektora placówki oświatowej,
- prezentację multimedialną z odbytej praktyki pedagogicznej.

Uwagi:

1. Przed podjęciem praktyki w szkole student zobowiązany jest przesłać plan zajęć do wskazanego opiekuna praktyk na adres:

Akademia Pomorska w Słupsku
Instytut Pedagogiki
ul. Westerplatte 64
76-200 Słupsk

lub w inny uzgodniony sposób.

2. Po zakończeniu praktyki student ma obowiązek dostarczenia opiekunowi (nauczycielowi akademickiemu) dziennika praktyk wraz z oceną przydatności do zawodu oraz z prezentacją multimedialną w terminie do 14 dni od dnia zakończenia praktyki.

Podpis studenta/ki

Podpis opiekuna-koordynatora

REGULAMIN PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

DLA STUDENTÓW II ROKU AKADEMII POMORSKIEJ W SŁUPSKU
60 GODZIN W PRZEDSZKOLU w grupie 3-latków i 4-latków lub 5-latków

Specjalność: *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna*

Student odbywa praktykę pedagogiczną w terminie
oddo.....

Czas trwania praktyki

w wymiarze godzin:

- obserwacja -
- prowadzenie zajęć -
- pozostałe zajęcia opiekuńczo wychowawcze, organizacyjne -

Na terenie przedszkola student/ka przebywa sześć godzin dziennie.

Zadania w ramach praktyki

1. Obserwowanie:

- zajęć prowadzonych przez nauczyciela,
- aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- interakcji dorosły-dziecko oraz pomiędzy dziećmi, dynamikę grupową, role pełnione w grupie, zachowania i postawy dzieci,
- sposobów integrowania przez opiekuna praktyk różnej działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, pomocowej i terapeutycznej oraz działania podejmowane na rzecz bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie.

2. Prowadzenie i organizowanie zajęć:

- student/ka przygotowuje zajęcia pod kierunkiem nauczyciela na podstawie otrzymanego dwa dni wcześniej tematu,
- przedstawia projekt zajęć samodzielnie opracowany, który musi być zatwierdzony przez nauczyciela - opiekuna,
- wykonuje pomoce dydaktyczne do zajęć,
- prowadzi zajęcia w obecności nauczyciela,

- omawia ocenę z przeprowadzonych zajęć i stosuje się do wskazówek opiekuna praktyk.

3. Współdziałanie z opiekunem praktyk w:

- planowaniu i przeprowadzeniu zajęć wg opracowanego projektu zajęć,
- organizowaniu pracy indywidualnej, grupowej i zbiorowej,
- planowaniu zajęć na podstawie formułowanych celów dydaktycznych i wychowawczych, dobór form organizacyjnych nauczania i metod wspierania aktywności edukacyjnych dzieci oraz środków dydaktycznych w inicjowaniu czynności uczenia się,
- zaplanowaniu i prawidłowym wykorzystaniu czasu podczas prowadzenia zajęć,
- diagnozowaniu poziomu wiedzy i umiejętności uczniów,
- poznawaniu dzieci, ich sytuacji społecznej, potrzeb, zainteresowań i zdolności,
- podejmowaniu współpracy z nauczycielami i specjalistami pracującymi z uczniami,
- planowaniu działań fakultatywnych.

Obowiązki studenta/ki

Do obowiązków studenta/ki należy w szczególności:

2. Zapoznanie się z zasadami odbywania praktyk pedagogicznych;
3. Sumiennosc i staranność w wykonywaniu powierzonych w trakcie trwania praktyk obowiązków;
4. Przestrzeganie ustalonego w miejscu praktyk porządku i dyscypliny pracy;
5. Przestrzeganie zasad BHP i ochrony przeciwpożarowej;
6. Przestrzeganie zasad zachowania tajemnicy służbowej i państwowej oraz ochrony poufności danych.

Ponadto, student/ka na bieżąco prowadzi dziennik praktyk, w którym zamieszcza:

- szczegółowy przebieg praktyk,
- harmonogram działań fakultatywnych,
- regulamin praktyk,
- arkusze obserwowanych zajęć
- scenariusze prowadzonych zajęć wraz z załącznikami niektórych pomocy dydaktycznych,
- sprawozdania z uczestnictwa i organizowania działań fakultatywnych,

- sprawozdania z porad, spotkań i innych działań szkolnych w pracy z uczniem,
- ocenę przydatności do zawodu wypełnioną przez nauczyciela (opiekuna praktyk) i potwierdzoną przez dyrektora placówki oświatowej,
- prezentację multimedialną z odbytej praktyki pedagogicznej.

Uwagi:

1. Przed podjęciem praktyki w szkole student zobowiązany jest przesłać plan zajęć do wskazanego opiekuna praktyk na adres:

Akademia Pomorska w Słupsku
Instytut Pedagogiki
ul. Westerplatte 64
76-200 Słupsk

lub w inny uzgodniony sposób.

2. Po zakończeniu praktyki student ma obowiązek dostarczenia opiekunowi (nauczycielowi akademickiemu) dziennika praktyk wraz z oceną przydatności do zawodu oraz z prezentacją multimedialną w terminie do 14 dni od dnia zakończenia praktyki.

Podpis studenta/ki

Podpis opiekuna-koordynatora

DZIENNIK PRAKTYK

1. Imię i nazwisko praktykanta, rok studiów

.....

2. Kierunek studiów i specjalność, nazwa uczelni

.....

3. Nazwa i adres placówki, w której odbywają się praktyki

.....

4. Data odbycia praktyki

.....

5. Imię i nazwisko opiekuna praktyk wraz z podpisem

.....

6. Podpis dyrektora placówki wraz z pieczęcią

.....

7. Podpis koordynatora praktyk

.....

Szczegółowy przebieg praktyk¹

Lp.	Data	Godz. lekcyjna	Grupa/ klasa	Temat	Sposób realizacji ²

Harmonogram zajęć fakultatywnych

Lp.	Data	Godz.	Opis realizacji wybranych zajęć fakultatywnych

¹ Tabelę należy powielić w odpowiedniej liczbie kopii, tak by uwzględniała cały wymiar godzinowy praktyk

² Obserwacja, prowadzenie zajęć własnych

Arkusz obserwacji zajęć³

Imię i nazwisko prowadzącego zajęcia/lekcję	Imię i nazwisko obserwującego zajęcia/lekcję	Data	Grupa/Klasa	Liczba dzieci/uczniów w grupie/ klasie	
				ogółem	ze specjalnymi potrzebami
Przedmiot					
Temat zajęć/lekcji					
Cele zajęć/lekcji					
Metody i formy pracy					
Środki dydaktyczne					
<u>Wskaźniki</u>			<u>Uwagi</u>		
Merytoryczna strona zajęć/lekcji					
Przygotowanie prowadzącego do zajęć/lekcji.					
Zgodność tematu i zakresu treści z wymaganiami realizowanego programu nauczania.					
Świadomość celów realizowanych na zajęciach/lekcji.					
Metodyczna strona zajęć/lekcji					
Umiejętność kierowania procesem uczenia się.					
Dobór metod i form pracy dostosowany do celów zajęć/lekcji.					
Dobór metod i form pracy dostosowanych do możliwości dzieci/uczniów, w tym stosowanie metod aktywizujących.					
Dostosowanie zadań do indywidualnych możliwości dzieci/uczniów.					
Rozbudzanie aktywności poznawczej dzieci/uczniów.					

³ Arkusz obserwacji służy zarówno studentowi, opiekunowi, jak i koordynatorowi praktyk obserwującemu zajęcia.

Organizacyjna strona zajęć/lekcji	
Wykorzystanie czasu zajęć/lekcji – równowaga między elementami zajęć/lekcji.	
Przygotowanie i umiejętne wykorzystanie środków dydaktycznych, w tym nowoczesnych pomocy dydaktycznych.	
Jasne i zrozumiałe formułowanie poleceń.	
Jasne i zrozumiałe omówienie zagadnień związanych z zajęciami/lekcją.	
Angażowanie wszystkich dzieci/uczniów do pracy	
Utrzymanie właściwej dyscypliny w grupie/w klasie.	
Utrwalenie, kontrola i ocena osiągnięć dzieci/uczniów	
Kontrola poprawność wypowiedzi dzieci/uczniów.	
Podsumowanie zajęć/lekcji.	
Praca domowa jest objaśniona i dostosowana do możliwości uczniów.	
Pochwała i wzmacnianie pozytywnych zachowań.	
Zachowanie dzieci/uczniów	
Zainteresowanie treściami zajęć/lekcji.	
Aktywność dzieci/uczniów: - stawianie pytań - współdziałanie - właściwe zachowanie	
Uwagi, sugerowane zagadnienia wymagające poprawy:	

Podpis prowadzącego zajęcia

Podpis obserwującego zajęcia

Ocena przydatności studenta do zawodu nauczyciela na podstawie odbytej praktyki pedagogicznej

W PRZEDSZKOLU/SZKOLE PODSTAWOWEJ

Specjalność: *Pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna*

Pan/i.....student/ka.....roku AP w Słupsku

odbył/a w dniach oddo

praktykę pedagogiczną w grupie/klasie.....w.....

1. Obserwował/a ogółem godzin zajęć
2. Prowadził/a ogółem godzin zajęć
3. Wziął/ęła udział w następujących zajęciach dodatkowych (np. pracach na rzecz szkoły i klasy, organizowanie i udział w wycieczkach, wyjściach do kina, teatru itp.) – liczba godzin
 - a)
 - b)
 - c)
4. Krótka ocena przygotowania merytorycznego praktykanta (umiejętność konstruowania konspektów lekcji/scenariuszy zajęć, znajomości terminologii, znajomość programu nauczania, znajomość psychofizycznych uwarunkowań dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym)
.....
.....
.....
5. Krótka ocena przygotowania metodycznego praktykanta (umiejętność realizacji celów zajęć, umiejętność doboru problemów praktycznych i ćwiczeń do realizowanych zagadnień, dobór właściwych metod prowadzenia zajęć, umiejętność wykorzystania czasu zajęć)
.....
.....
.....
6. Krótka ocena umiejętności pracy wychowawczo – opiekuńczej (umiejętności wchodzenia w podmiotowe relacje z dziećmi, przygotowanie do indywidualnej pracy z dziećmi, wprowadzanie w świat wartości, kształtowanie umiejętności właściwego komunikowania się i pracy w grupie, umiejętność budowania własnego autorytetu, dostosowywanie języka do poziomu percepcji uczniów umiejętność reagowania na sytuacje problemowe, konfliktowe)
.....
.....
.....

7. Zachowanie studenta podczas prowadzenia zajęć:

- stworzenie atmosfery zajęć (np. swobodna/napięta/inna)

.....

- styl komunikowania się z uczniami (np. umiejętny/potoczny/zawikłany/inny)

.....

- sposób formułowania poleceń (np. jasny/skomplikowany/inny)

.....

- postawa (np. cierpliwa/rozumiejąca/wyjaśniająca/inna)

.....

8. Zalety prowadzonych zajęć (np. wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej)

.....

9. Usterki i braki dostrzeżone w prowadzonych zajęciach

.....

10. Zdyscyplinowanie i sumienność w pracy (organizowanie własnego warsztatu pracy i dokumentowanie działań dydaktyczno-wychowawczych, sumienność w planowaniu i przygotowywaniu zajęć z dziećmi, dbałość o bezpieczeństwo środowiska pracy i zabawy dzieci

.....

11. Relacje praktykanta z nauczycielem-opiekunem praktyki i pozostałym gronem pedagogicznym (zdyscyplinowanie, kultura osobista, uwzględnianie uwag opiekuna, dyspozycyjność itp.)

.....

12. Inne uwagi i spostrzeżenia o pracy praktykanta, sugerowane zagadnienia do poprawy

.....

13. Ogólna ocena za praktykę wyrażona w skali: bardzo dobra, dobra, dostateczna, niedostateczna

.....

14. Uzasadnienie oceny:

.....

15. Imię i nazwisko opiekuna praktyk

.....

PODPIS/Y OPIEKUNÓW
PRAKTYK

PIECZĄTKA I PODPIS
DYREKTORA PLACÓWKI

1.3. Sposób i tryb zaliczenia praktyk

Praktyki realizowane w ramach projektu „Praktyka bez wad – nowa jakość w kształceniu nauczycieli” odbędą się w 6 szkołach podstawowych oraz 10 przedszkolach, gdzie opiekunami praktyk będzie 60 nauczycieli, którzy ukończyli warsztaty edukacyjne. W projekcie weźmie udział 130 studentów, w tym:

- 50 studentów, którzy rozpoczęli kształcenie w roku akademickim 2010/2011;
- 40 studentów, którzy rozpoczęli kształcenie w roku akademickim 2011/2012;
- 40 studentów, którzy rozpoczną kształcenie w roku akademickim 2012/2013.

Studenci biorący udział w projekcie będą odbywać praktyki w dwóch typach placówek odpowiadających ich specjalizacji – **przedszkolu (60 godz.) i klasach 0 i I–III szkoły podstawowej (120 godz.)- razem: 180 godzin zajęć⁴.**

W wymiar godzin praktyk studenta wlicza się nie tylko godziny zajęć obserwowanych czy samodzielnie prowadzonych, ale także indywidualne konsultacje z opiekunem oraz zajęcia, które student sam wybierze. Praktyki będą odbywać studenci II i III roku według następującego harmonogramu:

Szczegółowy harmonogram praktyk obowiązujący w ramach projektu

Miejsce praktyk	Termin/ogólny wymiar godzin	Tygodniowy rozkład godzin
przedszkole	semestr IV, maj, 60 godz. (2 tyg.)	<ul style="list-style-type: none">• 10 godz. obserwacji• 15 godz. samodzielnie prowadzonych zajęć• 2 godz. indywidualnych konsultacji z opiekunem• 2 godz. zajęć z zakresu dokumentacji i organizacji przedszkola (konsultacja z dyrektorem przedszkola)• 1 godz. przeznaczona na zajęcia fakultatywne
szkoła podstawowa klasy 0 i I	semestr IV, wrzesień, 60 godz. (2 tyg.)	<ul style="list-style-type: none">• 12 godz. obserwacji• 8 godz. samodzielnie prowadzonych zajęć• 2 godz. indywidualnych konsultacji z opiekunem• 2 godz. zajęć z zakresu dokumentacji i organizacji szkoły (konsultacja z dyrektorem szkoły)• 6 godz. przeznaczone na zajęcia fakultatywne

⁴ Studenci niebiorący udziału w projekcie, rozpoczynający naukę od 1 października 2012 r. będą mieli obowiązek odbycia praktyk w schemacie 50/50/50 godzin – razem 150 godzin

szkoła podstawowa klasy II i III	semestr V, marzec, 60 godz. (2 tyg.)	<ul style="list-style-type: none"> • 8 godz. obserwacji • 12 godz. samodzielnie prowadzonych zajęć • 2 godz. indywidualnych konsultacji z opiekunem • 2 godz. zajęć z zakresu dokumentacji i organizacji szkoły (konsultacja z dyrektorem szkoły) • 6 godz. przeznaczone na zajęcia fakultatywne
--	--	---

Szczegółowy harmonogram praktyk obowiązujący od 1 października 2012 r.⁵

Miejsce praktyk	Termin/ogólny wymiar godzin	Tygodniowy rozkład godzin
przedszkole	sem. IV (maj) 50 godz. (2 tyg.)	<ul style="list-style-type: none"> • 10 godz. obserwacji • 10 godz. samodzielnie prowadzonych zajęć • 5 godz. przeznaczone na zajęcia fakultatywne
szkoła podstawowa	sem. IV (wrzesień) 50 godz. (2 tyg.)	<ul style="list-style-type: none"> • 10 godz. obserwacji • 8 godz. samodzielnie prowadzonych zajęć • 7 godz. przeznaczone na zajęcia fakultatywne
szkoła podstawowa	sem. V (marzec) 50 godz. (2 tyg.)	<ul style="list-style-type: none"> • 6 godz. obserwacji • 12 godz. samodzielnie prowadzonych zajęć • 7 godz. przeznaczone na zajęcia fakultatywne

Wymagana dokumentacja niezbędna do zaliczenia praktyki

1. Dziennik praktyk, w tym:
 - a. szczegółowy przebieg praktyk,
 - b. harmonogram działań fakultatywnych;
2. Regulamin praktyk;
3. Arkusze obserwowanych zajęć;
4. Scenariusze prowadzonych zajęć wraz z załącznikami niektórych pomocy dydaktycznych;
5. Sprawozdania z uczestnictwa i organizowania działań fakultatywnych;
6. Sprawozdania z porad, spotkań i innych działań szkolnych w pracy z uczniem;
7. Ocenę przydatności do zawodu wypełnioną przez nauczyciela (opiekuna praktyk) i potwierdzoną przez dyrektora placówki oświatowej;
8. Prezentacja multimedialna z odbytej praktyki pedagogicznej.

⁵ Harmonogram praktyk obowiązujący dla studentów niebiorących udziału w projekcie, rozpoczynających naukę od 1 października 2012 r.

Student/ka po zakończeniu praktyki przygotowuje prezentację dotyczącą realizacji praktyki w szkole podstawowej i w przedszkolu.

Prezentacja musi być zapisana w formie elektronicznej i pozostawiona w Zakładzie Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Przedszkolnej (jako jeden z dokumentów zaliczenia praktyki).

Uwaga: jeżeli dwóch studentów odbywa praktykę w tej samej klasie, to prezentacja może być przygotowana wspólnie.

Przed rozpoczęciem praktyki pedagogicznej w placówce opiekun z ramienia uczelni zapoznaje studenta/kę z obowiązującym aktualnie rozporządzeniem Prorektora ds. Kształcenia i Studentów Akademii Pomorskiej w Słupsku, na podstawie którego:

1. Praktykę zawodową zalicza opiekun – nauczyciel akademicki akademicki na podstawie wymaganych dokumentów wskazanych w regulaminie praktyk danego kierunku, specjalności/specjalizacji studiów.
2. Za praktykę zawodową student uzyskuje 1 punkt ECTS średnio od 25 do 30 godzin pracy.
3. Akademicki opiekun praktyk może nie zaliczyć studentowi praktyki, jeżeli nie spełnił on ustalonych warunków określonych w regulaminie jej odbywania.
4. W stosunku do studenta, który z przyczyn uzasadnionych nie zaliczył praktyki, Dziekan Wydziału podejmuje decyzję o:
 - przesunięciu terminu odbywania praktyki,
 - powtórzeniu praktyki.
5. Niezaliczenie studentowi praktyki stanowi podstawę do niezaliczenia okresu studiów.
6. Dziekan Wydziału może zwolnić studenta z obowiązku odbywania praktyki w całości lub w części, w związku z wykonywaną pracą zawodową, odbytym stażem, wolontariatem na podstawie udokumentowanej opinii jednostki, instytucji, placówki, w której student wykonuje pracę zawodową, staż, wolontariat.
7. Opiekun akademicki praktyk zawodowych dokonuje analizy opinii jednostki, instytucji, placówki, czy wykonywana przez studenta praca zawodowa, staż, wolontariat są zgodne z programem praktyk dla danego kierunku i specjalności/specjalizacji studiów.
8. W sprawach nieuregulowanych, dotyczących sposobu i trybu odbywania i zaliczania studenckich praktyk zawodowych, decyzję podejmuje Dziekan Wydziału.

1.4 Ocena studenta

Pierwszą ocenę praktykantowi wystawia jego nauczyciel - opiekun. Ważne jest, by była to **ocena opisowa**, bowiem taka forma dostarcza więcej informacji niż ocena wyrażona samym stopniem. Ocenę opisową nauczyciel kończy **propozycją noty**, którą sugeruje koordynatorowi praktyk jako zaliczenie praktyk studenta (ocena będzie wpisana do indeksu).

Ocenę niedostateczną otrzymuje student, który:

- nie realizował zadań uwzględnionych w Programie Praktyk Pedagogicznych;
- nie uczestniczył w zajęciach dydaktycznych;
- nie nawiązał odpowiednich relacji zarówno z dziećmi, jak i z ich rodzicami;
- wywierał negatywny wpływ na zachowania, postawy i motywację uczniów;
- przejawiał nieprawidłowe postawy i zachowania;
- nie wywiązywał się ze stawianych mu obowiązków;
- nie prowadził w należyty sposób dokumentacji (np. dziennik praktyk, scenariusze i projekty zajęć, arkusze obserwacji);
- nie posiadał odpowiedniego przygotowania o charakterze merytorycznym;
- popełniał liczne błędy i nie potrafił rozwiązywać problemów i trudności związanych z codzienną pracą zawodową;
- formułował swoje przemyślenia i polecenia w sposób całkowicie niezrozumiały dla dzieci/uczniów;
- nie wykorzystywał technologii informacyjno-komunikacyjnej podczas zajęć;
- nie wykazywał motywacji do pogłębiania wiedzy;
- nie reagował na uwagi i wskazówki opiekuna praktyk, co świadczy o braku możliwości rozwoju własnych kompetencji wychowawczych i dydaktycznych.

Ocena niedostateczna równoznaczna jest z tym, że student nie nadaje się do wykonywania zawodu nauczyciela i nie rokuje żadnych nadziei na zmianę tej sytuacji. Dla studenta, który otrzymał taką notę, powinna być to jednoznaczna informacja o konieczności planowania własnej kariery zawodowej poza placówkami oświatowymi.

Ocena dostateczna praktyk pedagogicznych powinna z kolei zostać zastosowana w przypadku, gdy student wywiązuje się z powierzonych mu obowiązków, jednak zarówno sposób ich wykonywania, jak i posiadane cechy osobowości mogą budzić pewne zastrzeżenia. Ocena taka znajduje zastosowanie w przypadku studenta, który:

- zrealizował godzinowo program praktyk;

- wykazywał inicjatywę i przygotowanie merytoryczne w stopniu dostatecznym;
- prowadził dokumentację przebiegu praktyk;
- potrafił prawidłowo zastosować co najmniej jedną technikę nauczania;
- był świadomy ról i funkcji pełnionych przez nauczyciela w przedszkolu/szkole;
- miał dość duże problemy z zainteresowaniem uczniów prowadzonymi zajęciami;
- niezbyt chętnie słuchał wskazówek nauczyciela-opiekuna i z trudnością się do nich stosował;
- nie umiał indywidualizować procesu dydaktycznego;
- zbyt rzadko korzystał z technologii informacyjno-komunikacyjnej podczas zajęć;
- nawiązał słaby kontakt z uczniami.

W przypadku oceny przebiegu praktyk na **ocenę dobrą** student powinien spełnić wszystkie wytyczne wskazane w przypadku oceny dostatecznej oraz takie kryteria jak:

- realizacja wszystkich programowych założeń praktyk;
- zaangażowanie w wykonywane obowiązki;
- dobre przygotowanie merytoryczne;
- umiejętność zaktywizowania większości uczniów;
- umiejętność wykorzystania materiałów pomocniczych;
- umiejętność tworzenia atmosfery sprzyjającej nauce;
- posiadanie wiedzy na temat zasad funkcjonowania placówki;
- znajomość technik pozwalających na pracę z dziećmi ze szczególnymi wymaganiami edukacyjnymi;
- wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnej podczas zajęć;
- prowadzenie współpracy z innymi placówkami, np. poradnią psychologiczno-pedagogiczną;
- wykorzystywanie literatury branżowej;
- uwzględnianie uwag opiekuna praktyk i korygowanie swego zachowania;
- nawiązanie dobrego kontaktu z dziećmi i ich rodzicami.

Na **ocenę bardzo dobrą** zasługuje student, który nie tylko wzorcowo wywiązuje się z postawianych mu zadań, ale również chętnie podejmuje działania ponadprogramowe,

wykazując się przy tym ponadprzeciętnym poziomem motywacji. W przypadku tej oceny student powinien spełniać kryteria niższych ocen oraz dodatkowo powinien:

- cechować się wysoką kulturą osobistą;
- w pełni angażować się w kwestie związane z funkcjonowaniem placówki;
- wykazywać samodzielność, oryginalność i kreatywność w podejmowanych działaniach;
- posiadać pełne przygotowanie merytoryczne;
- nawiązywać wzorcowe relacje z dziećmi oraz z ich rodzicami;
- umieć rozwiązywać trudności i problemy wychowawcze, które może napotkać w trakcie praktyk;
- wykazywać chęci do opracowywania i wdrażania w życie nowatorskich rozwiązań dydaktycznych;
- wykorzystywać wiele różnorodnych technik i metod nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności dostosowania ich do konkretnej sytuacji w celu optymalizacji procesu nauczania i oddziaływania na podopiecznego;
- posiadać rozwinięte umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej;
- umieć przeprowadzić diagnozę psychospołeczną dziecka;
- posiadać umiejętność efektywnego radzenia sobie ze stresem;
- kształcić u podopiecznych postawę tolerancji i otwartości;
- uwzględniać wszystkie cele i założenia uwzględnione w programie nauczania i w podstawie programowej;
- znać metody radzenia sobie ze stresem w pracy nauczyciela i wykorzystywać je w praktyce.

Praktykant powinien dowiedzieć się, jak przebieg jego praktyk został oceniony oraz poznać uzasadnienie tej oceny.

Ostatecznego zaliczenia praktyk dokonuje koordynator z ramienia uczelni, po zapoznaniu się z oceną nauczyciela-opiekuna oraz analizie dokumentacji studenta (dziennika praktyk, konspektów zajęć, arkuszy obserwacji).

1.5 Wzory i propozycje rozwiązań metodycznych w scenariuszach i projektach

WZÓR SCENARIUSZA ZAJĘĆ W KLASACH 0 i I – III

(imię nazwisko prowadzącego zajęcia):

Część ogólna

1. Klasa, szkoła:

2. Tygodniowy blok tematyczny:

3. Termin realizacji:

4. Tematy dziennych ośrodków pracy:

poniedziałek -

wtorek -

środa -

czwartek -

piątek -

(podkreślenie ośrodka dziennego, aktualnie realizowanego)

5. Obszary edukacji występujące w planie dnia.

edukacja matematyczna
edukacja polonistyczna
edukacja plastyczna
edukacja zdrowotno-ruchowa
edukacja przyrodnicza

podać treści programowe w formie zapisu do dziennika lekcyjnego

6. Cele całodziennych zajęć (w ujęciu operacyjnym):

d y d a k t y c z n e

wiadomości:

umiejętności:

w y c h o w a w c z e

poznawczy

emocjonalny

motywacyjno-działaniowy

7. Metody wspierania aktywności edukacyjnej dzieci:

- podające (informacyjne)
- poszukujące (problemowe)
- waloryzujące (eksponujące)
- operatywne (praktyczne)

8. Formy organizacyjne nauczania i aktywności edukacyjnej dzieci:
 - indywidualna (jednolita, zróżnicowana);
 - grupowa (jednolita, zróżnicowana);
 - zbiorowa (jednolita z całą klasą).
9. Środki dydaktyczne inicjujące czynności uczenia się dzieci:
 - Konwencjonalne;
 - Techniczne.

SCENARIUSZ ZAJEĆ - PRZYKŁAD

Realizacja założeń edukacyjnych

Klasa I - Tę książkę warto przeczytać !

Część ogólna. Założenia edukacyjne

1. Klasa - I
2. Tygodniowy blok tematyczny: KSIĄŻKA PRZYJACIELEM DZIECI
3. Termin realizacji tygodniowego ośrodka: 4 - 8 maj
4. Tematy dziennych zajęć zintegrowanych:
 - poniedziałek - W szkolnej bibliotece
 - wtorek - Z wizytą w księgarni
 - środa - Tę książkę warto przeczytać !**
 - czwartek - Adaptacja filmowa naszej ulubionej baśni ...
 - piątek - Imieniny książki w naszej klasie !

5. Cele całodziennych zajęć (w ujęciu operacyjnym):

<u>d y d a k t y c z n e</u>	<u>w y c h o w a w c z e</u>
<p style="text-align: center;">UCZEŃ wie, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ książka jest źródłem wiedzy, ▪ złotówka ma 100 groszy, ▪ przy czytaniu trzeba zachować prawidłową postawę, ▪ ilustracja do książki musi odpowiadać jej treści. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poznawczy : Książka pomaga w zdobywaniu wiedzy. ▪ Emocjonalny Czytanie książek sprawia przyjemność. ▪ Motywacyjno-działaniowy Zorganizujemy w klasie "Kącik ciekawej książki".

UCZEŃ potrafi:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ powiedzieć, co mu się podoba w książce, którą prezentuje, ▪ złożyć zwrotkę wiersza z rozsypani zdaniowej, ▪ liczyć pieniądze w zakresie 100 groszy, ▪ wykonać ilustrację do wybranego wydarzenia ze znanej książki dla dzieci. 	

6. Metody wspierania aktywności edukacyjnej dzieci:

a) podające (informacyjne):

- prezentowanie przeczytanej książki;
- wyjaśnienia dotyczące zachowania prawidłowej postawy przy czytaniu i przy wykonywaniu zadań (domowych).

b) poszukujące (problemowe):

- składanie zwrotki wiersza na temat książki z rozsypanki zdaniowej;
- układanie treści zadań tekstowych dotyczących kupowania i sprzedawania książek.

c) waloryzacyjne (eksponujące):

- oglądanie książek na wystawce klasowej;
- wyrażanie własnych przeżyć podczas prezentowania ciekawej książki i ilustrowania wybranego wydarzenia.

d) operatywne (praktyczne):

- liczenie pieniędzy w zakresie 100 groszy; kupowanie, sprzedawanie, wydawanie reszty, odbieranie reszty, wykonanie ilustracji do wybranego wydarzenia z ciekawej książki.

7. Formy organizacyjne aktywności edukacyjnej dzieci:

a) zbiorowa:

- organizowanie wystawki interesującej książki; kiermasz książki; wybór najlepszego prezentera książki (nagroda publiczności); zbiorowa recytacja wiersza.

b) grupowa:

- wybór najciekawszej książki do zaprezentowania przed zespołem klasowym.

c) indywidualna:

- prezentacja ulubionej książki; wykonanie ilustracji; zakupy na kiermaszu książki; składanie zwrotki wiersza o książce z rozsypanki zdaniowej.

8. Środki dydaktyczne inicjujące czynności uczenia się dzieci:

a) konwencjonalne:

- bilon, monety: 1 zł, 50 gr, 20 gr, 10 gr, 5 gr, 2 gr, 1 gr;
- książki (wystawka, kiermasz);
- rozsypanka zdaniowa (zwrotka wiersza o książce);
- materiały i środki do wykonania ilustracji (kredki, ołówki, karton);
- plansza: prawidłowa i wadliwa postawa przy czytaniu książki i nauce domowej.
-

9. Kierunki kształcenia występujące w planie dnia (środa):

EDUKACJA POLONISTYCZNA	Udział w konkursie na najlepszego prezentera: <ul style="list-style-type: none">▪ ulubionej książki dla dzieci,▪ ulubionej książki członka rodziny. Układanie fragmentu wiersza o książce z rozsypanki zdaniowej.
EDUKACJA MATEMATYCZNA	Kupowanie i sprzedawanie książek na klasowym kiermaszu. Liczenie pieniędzy (bilon): 1 zł, 50 gr, 20 gr, 10 gr, 5 gr, 2 gr, 1 gr
EDUKACJA ŚRODOWISKOWA	Prawidłowa i wadliwa postawa przy czytaniu. Organizacja czasu wolnego. Racjonalne korzystanie z oglądania TV i czytania książek.
EDUKACJA PLASTYCZNA	Ilustracja do zaprezentowanej książki.

A. Część szczegółowa

Przebieg zajęć w dniu pracy.

Realizacja założeń edukacyjnych (wersja A)

Zajęcie 1 - edukacja polonistyczna (lekcja 1)

1. Obejrzenie wystawki ulubionych książek dzieci i członków ich rodzin.
2. Wybór jury do rozstrzygnięcia konkursu na najlepszego prezentera ulubionej książki dla dzieci i członków ich rodzin.
3. Wybór najciekawszej książki do zaprezentowania w klasie (praca w zespołach).
4. Prezentacja ciekawej książki przez dziecko wytypowane przez zespół. Zapis na tablicy autora książki i jej tytuł (4-5 pozycji).
5. Typowanie prezentowanej książki. Nagroda publiczności.
6. Ogłoszenie przez jury najlepszego prezentera książki dziecięcej.

Zajęcie 2 - edukacja polonistyczna i matematyczna (lekcja 2)

1. Zorganizowanie kiermaszu książek przyniesionych przez dzieci celem sprzedaży, wymiany i kupna. Wycena książek. Naklejanie etykietek z ceną.
2. Kupowanie i sprzedawanie książek. Wydawanie reszty. Obliczanie na tablicy. Obliczanie na kalkulatorze.
3. Układanie zadań tekstowych typu:
 - Mam 1 zł. Kupiłem książkę za 80 gr. Ile mi zostało reszty?
 - Kupiłem dwie książki: jedną za 50 gr., drugą za 25 gr. Ile zapłaciłem?
4. Swobodne wypowiedzi na temat:
 - Jaką książkę kupiłam, dlaczego właśnie tę, ile zapłaciłam?
 - Jaką książkę sprzedałem, dlaczego właśnie tę, ile za nią otrzymałem?

Zajęcie 3 - edukacja polonistyczna i plastyczna (lekcja 3)

1. Prezentacja przez dziecko chętne (zgłaszające się) ulubionej książki starszej siostry (starszego brata). Zapis na tablicy autora książki i jej tytułu (2-3 pozycje).
2. Wykonanie ilustracji do prezentowanej książki wg własnego wyboru. Technika dowolna (ołówki, kredki, węgiel).
3. Wystawka prac dziecięcych. Wybór najciekawszej ilustracji.
4. Ogłoszenie przez jury najlepszego prezentera książki członka rodziny.

Zajęcie 4 - edukacja polonistyczna, zdrowotna

1. Składanie z rozsypanki zdaniowej zwrotki wiersza:

*Gdybym chciał najkrócej
czym jest książka tłumaczyć,
powiedziałbym po prostu:*

WIERNY, DOBRY PRZYJACIEL.

2. Swobodne wypowiedzi na temat fragmentu wiersza.
3. Czytanie indywidualne i zbiorowe. Próba recytacji z pamięci.
4. Oglądanie planszy: prawidłowa i wadliwa postawa przy czytaniu.
5. Ćwiczenia korygujące postawę przy czytaniu.
6. Rozwiązywanie zagadek typu:
 - jaka powinna być odległość od oczu przy czytaniu (20-30 cm) ?
 - pod jakim kątem powinna leżeć czytana książka (30 - 40 do powierzchni stołu) ?

- z której strony powinno znajdować się źródło światła: okno, lampa (z lewej) ?

7. Wręczenie nagród :

- prezeneterom książki dziecięcej,
- prezeneterom książki członka rodziny,
- ilustratorom ciekawej książki;

8. Próby recytacji fragmentu wiersza o książce:

- recytacja indywidualna,
- recytacja zbiorowa.

B. Część szczegółowa

Przebieg zajęć w dniu pracy.

Realizacja założeń edukacyjnych (wersja B)

Obszar edukacji	Przebieg zajęć	uwagi
polonistyczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obejrzenie wystawki ulubionych książek dzieci i członków ich rodzin. 2. Wybór jury do rozstrzygnięcia konkursu na najlepszego prezentera ulubionej książki dla dzieci i członków ich rodzin. 3. Prezentacja ciekawej książki przez dziecko wytypowane przez zespół. Zapis na tablicy autora książki i jej tytułu (3-4 pozycje). 4. Typowanie najciekawiej prezentowanej książki. Nagroda publiczności. 5. Ogłoszenie przez jury najlepszego prezentera książki dziecięcej. 6. Wykonanie ilustracji do jednej z prezentowanych książek. 7. Wystawka prac dziecięcych. Wybór najciekawszych ilustracji, miejsce I, II i III. 	<p>rozbudzanie zainteresowań</p> <p>praca w grupach</p> <p>technika dowolna (ołówki, kredki, węgiel)</p>
plastyczna	<ol style="list-style-type: none"> 8. Zorganizowanie kiermaszu książek przyniesionych przez dzieci celem sprzedaży, kupna i wymiany. Wycena książek. Naklejanie etykietek z ceną. 9. Kupowanie i sprzedawanie książek. Wydawanie reszty. Obliczanie na tablicy. Sprawdzanie na kalkulatorze. np. 1 zł 50 gr – 60 gr = 150 gr – 60 gr = 90 gr 10. Prezentowanie przez dzieci chętne ulubionej książki starszej siostry (starszego brata). Zapis na tablicy autora książki i jej tytułu (2-3 pozycje). 11. Typowanie najciekawiej zaprezentowanej książki. Nagroda publiczności. 12. Ogłoszenie przez jury najlepszego prezentera ulubionej książki członka rodziny. 13. Kształtowanie prawidłowej postawy. Poruszanie się rytmiczne w takt muzyki z książką na głowie. 	<p>wernisaż</p> <p>kiermasz książek</p> <p>praca w grupach</p> <p>tło muzyczne</p>

matematyczna	14. Układanie zdań tekstowych typu: <ul style="list-style-type: none"> Mam 1 zł. Kupiłem książkę za 80 gr. Ile mi zostało reszty. Kupiłem 2 książki: jedną za 75 gr, drugą za 50 gr. 	kształtowanie prawidłowej postawy
plastyczna	15. Swobodne wypowiedzi na temat: <ul style="list-style-type: none"> Jaką książkę kupiłem, dlaczego właśnie tę, ile za nią zapłaciłem? Jaką książkę sprzedawałem, dlaczego właśnie tę, ile za nią otrzymałem? 	
polonistyczna	16. Wykonanie ilustracji do jednej z prezentowanych książek dla członka rodziny (siostra, brata).	
	17. Wystawka prac dziecięcych. Wybór najciekawszych ilustracji, miejsce I, II i III.	
	18. Składanie z rozsypani zdaniowej zwrotki wiersza: Gdybym chciał najkrócej, Czym jest książka, tłumaczyć Powiedziałbym po prostu: WIERNY DOBRY PRZYJACIEL	
	19. Swobodne wypowiedzi na temat fragmentu wiersza. Czytanie indywidualne i zbiorowe. Próba recytacji z pamięci.	
zdrowotno- ruchowa	20. Oglądanie planszy: prawidłowa i wadliwa postawa przy czytaniu.	
	21. Ćwiczenia korygujące postawę przy czytaniu.	
matematyczna	22. Rozwiązywanie zagadek typu: <ul style="list-style-type: none"> Jaka powinna być odległość książki od oczu przy czytaniu (20-30 cm)? Pod jakim kątem powinna leżeć czytana książka do powierzchni stołu (30-40 cm)? Z której strony powinno znajdować się źródło światła (z lewej)? 	
polonistyczna	23. Wręczenie nagród: <ul style="list-style-type: none"> prezenterom książki dziecięcej prezenterom książki członka rodziny ilustratorom ciekawej książki 	
	24. Zbiorowa recytacja fragmentu wiersza o książce.	

Polecenie do wykonania:

czy po zapoznaniu się z podaną propozycją scenariusza zajęć można zmienić niektóre ćwiczenia lub stworzyć inną wersję zajęć.

Fot. B. Kołakowska

PROJEKT PRZYGOTOWANIA ZAJEĆ W PRZEDSZKOLU

(Opracowała: Gabriela Treszczyńska)

Data:Grupa wiekowa: 4- latki

1. Tematy ośrodkowe

- Tygodniowy: Dary jesieni
- Dzienny: Jesień w parku

2. Rodzaj aktywności;

- słownikowa: bajka, list
- intelektualna: „Jesienna układanka”
- sensoryczna: paczka z darami jesieni
- plastyczna: stemplowanie liści
- muzyczno- ruchowa: „Kasztany”, „Jesienny taniec”

3. Literatura

- Metodyczna: Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli...,
Materiały warsztatowe KLANZA
- Merytoryczna: Encyklopedia Powszechna PWN, zeszyt własny.

I. Problemy

- Utrwalenie rozpoznawania i nazywania darów jesieni z parku (kasztany, żołędzie i liście)
- Wdrażanie do zgodnej zabawy

II. Zadania - Pytania dla dzieci

1. Zobaczcie, otrzymaliśmy paczkę, ciekawe co się w niej znajduje?
Kto chce ją otworzyć? Co znajdują się w środku?
Odczytam wam list. Napisał do nas pani Jesień, posłuchajcie – *załącznik nr 1*.
2. Wybierzcie sobie emblemat i naklejcie na siebie w widocznym miejscu.
3. Posłuchajcie uważnie opowiadania, kiedy usłyszycie nazwę tego co przedstawia wasz emblemat, wstań i obiegnij swoje krzesło - *załącznik nr 2*.
4. Zapraszam was do zabawy przy muzyce, posłuchajcie i róbcie to co ja.

5. Kto przypomni co znajduje się w naszej paczce? Od kogo ją otrzymaliśmy? Kto wybierze pierwszy prezent? Dzieci wybierają następne - *załącznik nr 3*.
6. Zapraszam was do kolejnej zabawy "Jesienny taniec", kiedy usłyszycie wolną muzykę wszystkie liście tańczą na wietrze, kiedy muzyka będzie szybsza swój taniec zaczynają kasztany i żołądzie
7. Popatrzcie na ten obrazek , co on przedstawia, ułóż tak samo.
8. Zapraszam was do stemplowania liści, wybierzcie sobie liść oraz farby którymi go pomalujecie.

III. Warunki wyjściowe w zajęciu

Paczka z darami jesieni

IV. Możliwości wyboru:

- emblemat,
- dowolna interpretacja tańca liści, kasztanów i żołądzi,
- sposób ułożenia układanki,
- stemplowani liści.

V. Przebieg działalności dzieci i nauczyciela

1. Wybór emblematu.
2. Słuchanie opowiadania.
3. Zabawa ilustrująca ruchem „Kasztany”.
4. Wybieranie prezentów, oglądanie ich omawianie wyglądu i słuchanie ciekawostek mówionych przez nauczycielkę.
5. „Jesienny taniec”- reagowanie na zmianę tempa melodii.
6. Rozwijane pola spostrzeżeniowego „Jesienna układanka”.
7. Wspólna praca; stemplowanie kolorowych liści.
8. Wystawa prac.
9. Pożegnanie.

VI. Warunki materialne

Karton, kasztany, żołądzie, liście, kartka, mazak, emblematy, koszyczki, farby, szary papier, pędzle, kubki, odtwarzacz Cd, płyty, krzesła

Załącznik nr 1.

Witajcie kochani!

Widziałam Was ostatnio na spacerze w parku. Pomyślałam, że wyślę Wam kasztany, żołądździe i liście przydadzą się do wspólnej zabawy. - *Pani Jesień*

Załącznik nr 2.

Bajka pt „Nadeszła jesień”

Nastała jesień. Dzieci razem z panią poszły do parku. Szły bardzo ostrożnie para za parą. Już z daleka zobaczyły znajomy park. Razem z panią podeszły do kasztanowca na którym było pełno **kasztanów**. Wszystkie **kasztany**, które wisiały na drzewie były w kolczastych ubrankach, a te **kasztany** które leżały na ziemi były brązowe bez łupiny. Dzieci zaczęły zbierać **kasztany**. Potem pani zaprowadziła dzieci pod dąb, a na dębie jak wiadomo rosną **żołądździe**. Jak ich było dużo; i w górze **żołądździe**, i na dole **żołądździe**. Jedne **żołądździe** były małe, a inne **żołądździe** były duże. Kolejne drzewo dzieci zobaczyły już z daleko było całe czerwone- to był klon. Dzieci od razu do niego podbiegły i zaczęły przyglądać się kolorowym **liściom**. **Liście** były takie piękne kolorowe, mieniły się różnymi kolorami. Na **liściach** jednak przeważał kolor czerwony. Kiedy już nazbierały pełną torbę **kasztanów**, **żołądździ** i **liści**, dzieci wróciły do przedszkola.

Załącznik nr 3.

Czy wiecie, że jest specjalna odmiana kasztanów jadalnych, które jak sama nazwa mówi możemy jeść, a te nasze kasztany z parku są używane do produkcji szamponów, płynów do kąpieli. Żołądździe są najlepszym przysmakiem dla dzików zamieszkujących nasze lasy, kiedyś karmiono nimi świnię w gospodarstwie, specjalnie dla nich sadzono las z dębami i tam pasano świnię. Zobaczcie jak zbudowany jest liść? Tą część którą widzicie to blaszka. Jesienią, kiedy dzień robi się krótszy liście zmieniają kolor z zielonego na np. czerwony.

Polecenie do wykonania:

na podstawie przedstawionego projektu zajęć ulóż własną propozycję dla dowolnie wybranej grupy .

1.6 Metoda dobrego startu w edukacji wczesnoszkolnej

(Marta Bogdanowicz, Małgorzata Barańska, Ewa Jakacka)

Założenia i cele metody

Założeniem Metody Dobrego Startu jest jednoczesne rozwijanie funkcji językowych, funkcji spostrzeżeniowych: wzrokowych, słuchowych, dotykowych, kinestatycznych (czucie ruchu) i motorycznych oraz współdziałania między tymi funkcjami czyli integracji percepcyjno- motorycznej. Są to funkcje, które leżą u podstaw złożonych czynności czytania i pisania. Usprawnianie w tym zakresie, jak również kształtowanie lateralizacji i orientacji w prawej i lewej stronie ciała jest wskazane dla dzieci przygotowujących się do nauki czytania i pisania, natomiast jest niezbędne dla dzieci, u których występują opóźnienia rozwoju tych funkcji.

Ćwiczenia prowadzą do większej harmonii rozwoju psychoruchowego: wyższego poziomu rozwoju i współdziałania funkcji intelektualnych (mowy, myślenia) i instrumentalnych (sposrzeżeniowo- ruchowych). Dzięki temu dochodzi do prawidłowego wykonywania czynności ruchowych we właściwym czasie i przestrzeni, w harmonii z czynnościami poznawczymi, w tym językowymi. Doskonalenie integracji percepcyjno- motorycznej i kompetencji językowych ułatwia naukę czytania i pisania wszystkim dzieciom. Natomiast wyrównywanie dysharmonii rozwojowych w przypadku dzieci „ryzyka dysleksji” może skutecznie zapobiegać niepowodzeniom szkolnym.

Metoda ta ma nie tylko **aspekt profilaktyczno- terapeutyczny**, ale również aspekt **diagnostyczny**. Na podstawie obserwacji zachowania dziecka, analizy trudności występujących przy wykonywaniu ćwiczeń oraz popełnionych błędów pozwala wnioskować o ich przyczynach, to znaczy rodzaju i głębokości zaburzeń.

Formy Metody Dobrego Startu

I. Piosenki i rysunki (proste wzory i piosenki) – *dla najmłodszych dzieci do wspierania rozwoju, w szczególności:*

-dla dzieci od czwartego roku życia oraz dzieci starszych opóźnionych w rozwoju, Program „Piosenki do rysowania” (Bogdanowicz, Szlagowska 1996).

II. Piosenki i znaki (złożone wzory, kształty literopodobne i piosenki) – dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym w celu przygotowania do nauki czytania i pisania, w szczególności:

- dla dzieci 5-6-letnich w klasach „0”,
- dla dzieci „ryzyka dysleksji”,
- dla dzieci starszych, w okresie poprzedzającym naukę liter.

III. Piosenki i litery (litery z alfabetu łacińskiego i litery specyficznie polskie oraz piosenki)-
dla dzieci rozpoczynających naukę czytania i pisania w klasie „0” i „I” oraz uczniów dyslektycznych.

Struktura zajęć prowadzonych Metodą Dobrego Startu

Wspólny dla wszystkich form Metody Dobrego Startu model struktury zajęć stanowi podstawę do ich prowadzenia. Powinien być on jednak zmieniany i dostosowywany do potrzeb dzieci, z którymi pracujemy. Stosowanie MDS wymaga elastyczności, twórczego myślenia i działania. Nie znosi rutyny i sztywnego korzystania ze schematów, które tworzą podstawową konstrukcję dla budowania własnej koncepcji zajęć.

Struktura zajęć MDS jest następująca:

I. Zajęcia wprowadzające.

II. Zajęcia właściwe:

- ćwiczenia ruchowe,
- ćwiczenia ruchowo-słuchowe,
- ćwiczenia ruchowo- słuchowo-wzrokowe.

III. Zajęcia końcowe.

I. Zajęcia wprowadzające

Podczas zajęć wprowadzających dzieci koncentrują uwagę na rozpoczynających się ćwiczeniach i usprawniają niektóre funkcje psychomotoryczne, głównie językowe, motorykę oraz orientację w schemacie ciała i przestrzeni.

Zaczynamy od **ćwiczeń koncentracji uwagi i orientacji w schemacie ciała i przestrzeni**. Mogą mieć one formę przywitania i zabawy ruchowej. Dzieci uczą się rozróżniać i nazywać części ciała, odróżniać prawe i lewe części ciała. Ćwiczenia stwarzają okazję do utrwalania orientacji w przestrzeni, odróżniania kierunków.

Następnie dzieci **uczą się nowej piosenki**, która będzie towarzyszyła dalszym zajęciom. W rozmowie z nauczycielką omawiana jest treść piosenki, wyjaśniane są trudne słowa. Daje sposobność do rozwijania mowy dziecka.

W „**zabawie w zagadki**” nauczycielka wykorzystuje tekst piosenki do rozwijania kompetencji językowej podczas wykonywania zadań na materiale werbalnym: słów, ich części fonologicznych i morfologicznych oraz zdań – wypowiedzeń.

Kompetencja językowa rozwijana jest na trzech płaszczyznach: **fonologicznej, syntaktycznej i semantycznej**. W ćwiczeniach wykorzystywany jest materiał językowy: zdania, słowa, sylaby, części śródsylabowe

Kształcenie **kompetencji fonologicznej** obejmuje:

1. Ćwiczenia w **różnicowaniu i identyfikowaniu** dźwięków mowy – głosek (słuch fonemowy), np. podczas porównywania paronimów, czyli pary słów, różniących się tylko jedną głoską;
2. Ćwiczenia w dokonywaniu **analizy** struktur śródsylabowych, analizy sylabowej i fonemowej słów, sylab i głosek;
3. Ćwiczenia w dokonywaniu **syntezy** struktur śródsylabowych, syntezy sylabowej i fonemowej, czyli łączenia izolowanych części słów, sylab i głosek w słowa;
4. Ćwiczenia w dokonywaniu **operacji** na częściach śródsylabowych, sylabach i głoskach, np. porównywanie par słów różniących się strukturą głoskową, przestawianie sylab, części śródsylabowych i głosek w parach słów; odszukiwanie słów ukrytych w dłuższych słowach.

Rozwijanie **kompetencji syntaktycznej** odbywa się za pomocą takich zadań, jak wydzielenie z tekstów zdań, słów, ustalanie poprawności budowy zdań ze względu na reguły gramatyki, przekształcanie form gramatycznych. Rozwijanie kompetencji **semantycznej** dokonuje się dzięki poszerzaniu słownictwa dziecka oraz podnoszeniu jego wrażliwości na znaczenie słów, różnicowanie znaczeń, kategoryzowanie pojęć itp.

II. Zajęcia właściwe

Podstawowa część zajęć to zajęcia właściwe. Zawierają one trzy rodzaje ćwiczeń:

1. **Ćwiczenia ruchowe** - związane z wprowadzaniem pojęciem:

- *ćwiczenia orientacji przestrzennej i kierunkowej*: orientacja w kierunkach związanych z własnym ciałem, poruszanie się w przestrzeni, działanie w niej - zmiana pozycji, umiejętność utrzymywania równowagi;

- *ćwiczenia motoryki dużej*: rozwijanie sprawności ruchowej całego ciała, ćwiczenia ruchów globalnych wykonywanych jedną kończyną (tylko lewą, tylko prawą), dwoma kończynami jednocześnie i naprzemienne szybkie ruchy na zmianę z wolnymi - nauka regulowania tempa czynności ruchowych;

- *ćwiczenia motoryki małej*: ćwiczenia rozwijające motorykę rąk, ćwiczenia palców, dłoni, nadgarstka przy pomocy zabaw ruchowych, rzucanie, toczenie, chwytanie, ukierunkowywanie ruchów manipulacyjnych, konstrukcyjnych, dydaktycznych, plastycznych.

2. **Ćwiczenia ruchowo – słuchowe** - związane z wystukiwaniem rytmu śpiewanej przez siebie piosenki, zadaniem jest:

- *nadanie odpowiedniego rytmu*: wypowiedzianym sylabom przy pomocy instrumentów, bębenka, dzwonka, talerzy, cymbałków itp.,

- *różnicowanie liczby dźwięków*,

- *nauka kojarzenia ilości* np. uderzeń bębenka to jest liczby bodźców słuchowych z ilością sylab danego wyrazu czyli z bodźcami wzrokowymi,

- *odtworzenie przez dzieci rytmu* za pomocą klaskania lub wytupywania, czy skrętów głowy lub innych czynności wykonywanych za pomocą pięści, dłoni i palców, łokci, wreszcie całego ciała, w rytm śpiewanej piosenki (wykorzystujemy woreczki z grochem, piaskiem, sznurki, wstążki, szarfy, instrumenty muzyczne, itp.),

- *układanie wyraz z liter i czytanie ułożonego wyrazu*,

- *ćwiczenia utrwalające poprawną wymowę* wprowadzonego wyrazu, ze szczególnym uwzględnieniem artykulacji ćwiczonej głoski.

3. **Ćwiczenia ruchowo- słuchowo- wzrokowe**:

- *demonstracja wzoru litery* (kierunek, kolejność ruchów wykonywanych podczas pisania poszczególnych elementów litery),

- *demonstracja sposobu pisania litery*, z równoczesną wymową sylabową wyrazu,

- *polisensoryczne uczenie się* wzoru graficznego litery na różnych fakturach (dziecko uczy się wielozmysłowo: przez dotyk, ruch, wzrok, słuch) wodzenie ręką dziecka po wzorze, samodzielne wodzenie ręką przez dziecko po wzorze litery po wzorze wyrazu,
- *reprodukcowanie wzoru*: z wykorzystaniem różnorodnych form i technik: od pisania w powietrzu, na podłodze, na dużych formatach papieru, po małe, ograniczone liniaturą, wymagające większej precyzji i uwagi, wykorzystanie różnych narzędzi graficznych, od kredy, węgla, mazaka po ołówek lub kredkę.
- wystawa prac dzieci, omówienie ich i pochwała.

III. Zajęcia końcowe

Na zakończenie przeprowadzamy krótkie ćwiczenia wyciszające i ćwiczenia logopedyczne – oddechowe i usprawniające artykulatory.

Organizacja zajęć

Zajęcia Metodą Dobrego Startu zazwyczaj prowadzone są z grupą dzieci, która może mieć różną wielkość. Zajęcia można również prowadzić indywidualnie.

Pomoce do zajęć

1. Do zajęć wprowadzających:

- konkretne przedmioty związane z treścią piosenki,
- obrazek objaśniający treść piosenki.

2. Do ćwiczeń ruchowo – słuchowych:

- woreczki i wałeczki wypełnione ziarnem, kaszą, grochem,
- sznurki, gumki, wstążki, szarfy, balony, chusteczki, gazety,
- instrumenty muzyczne lub przedmioty, które mogą je zastąpić, np. plastikowe butelki, kubki.

3. Do ćwiczeń ruchowo – słuchowo – wzrokowych:

- wzór /litera/ narysowany grubym mazakiem na kartce lub wykonany z materiału o wyrazistej fakturze,
- taca z kaszą manną,
- tablica i kreda,
- arkusz papieru pakowego, kartka z bloku rysunkowego formatu A-4, zeszyt czysty/w linię,

- różne narzędzia: mazaki różnej grubości, kredki świecowe, ołówki, pędzle, długopis,
- karty do ćwiczeń (z publikacji „Piosenki do rysowania”, „Od piosenki do literki”).

„PIOSENKI DO RYSOWANIA”

„Piosenki do rysowania” przeznaczone są dla dzieci młodszych (i głębiej zaburzonych). Zawierają proste wzory, zaczynając od kropek i kresek, oraz kasety z bardzo łatwymi piosenkami. Nad jednym wzorem pracujemy cały miesiąc. Wskazane jest, by do tego samego wzoru zmieniać co tydzień piosenkę, w celu urozmaicenia ćwiczeń. Na przykład dzieci uczą się rysować koło (okrąg), śpiewając piosenkę o piłce, o kuli śnieżnej, o jabłuszku. Zajęcia powinny być prowadzone kilka razy w tygodniu lub nawet codziennie. Czas regulujemy, zależnie od możliwości dzieci (od 15 do 45 minut). Nie wszystkie rodzaje ćwiczeń muszą wystąpić podczas jednych zajęć. Podczas kolejnych spotkań „na raty” można realizować poszczególne struktury zajęć.

Przebieg zajęć

Ćwiczenia ruchowe

Zajęcia rozpoczynają się od ćwiczeń ruchowych – jest zabawa ruchowa nawiązująca do treści piosenki, w której dzieci ćwiczą umiejętność utrzymania równowagi i sprawność ruchową całego ciała oraz usprawniają ruchy rąk.

Ćwiczenia ruchowo – słuchowe

Dzieci wystukują rytm śpiewanej piosenki na bębnie, na woreczkach z grochem. Ćwiczenia te, to ruchy wykonywane za pomocą pięści, dłoni i palców.

Ćwiczeń ruchowo-słuchowo-wzrokowe

1. Demonstracja wzoru i ćwiczenia.
2. Polisensoryczne uczenie się wzoru (jego powiązania z piosenką — wodzenie palcem po wzorze i śpiewanie piosenki).
3. Odtwarzanie wzoru różnymi technikami z jednoczesnym śpiewaniem piosenki:
 - w powietrzu — ręką (odwzorowywanie z planszy, następnie z pamięci),
 - na powierzchni stołu, podłogi — palcem, na tackach z piaskiem — palcem,
 - na tabliczce lub arkuszu papieru — kredą, węglem, kredkami woskowymi,
 - na kartce papieru z bloku rysunkowego — grubym mazakiem, pędzlem.

4. Zajęcia kończymy zabawą z piosenką, ćwiczeniami oddechowymi i usprawniającymi narządy mowy.

Materiał graficzny i muzyczny „PIOSENKI DO RYSOWANIA”

Materiał graficzny zawiera 25 prostych wzorów graficznych, uporządkowanych według narastania trudności. Do każdego wzoru dobrano 2-3 piosenki. Materiał muzyczny obejmuje 65 piosenek. Ponieważ MDS przeznaczona jest dla dzieci od czwartego roku życia, musi się opierać na takim materiale muzycznym, którego właściwości rytmiczne, interwałowe, tonalne pozwolą małym dzieciom na właściwą percepcję, odtworzenie i zapamiętanie. Melodie uwzględniają niewielką skalę głosu dziecka. Konstrukcja piosenek opiera się na krótkich, symetrycznych, często powtarzających się odcinkach, co zdecydowanie ułatwia percepcję i zapamiętanie. Czynnikiem pomocnym w zapamiętaniu treści ma być związek treści piosenki z wzorem graficznym, któremu jest przyporządkowana. Cechy melodii pod względem metrum, rytmu i tempa są jednym z głównych wyznaczników doboru piosenki do wzoru graficznego.

Podręcznik „Piosenki do rysowania” i dołączone do niego pomoce służą przede wszystkim do prowadzenia ćwiczeń ruchowo- słuchowo –wzrokowych. Uczucie się polisensoryczne powinno odbywać się zarówno przy pomocy obrazka w podręczniku, jak i na karcie pracy. Należy pamiętać, że „Piosenki do rysowania” to przede wszystkim zabawa, która bawiąc uczy, zbliża do siebie dziecko i dorosłego, a także dzieci do siebie nawzajem.

„OD PIOSENKI DO LITERKI ”

Z programu można korzystać pracując: w klasie „0”, w klasie pierwszej, w zespole korekcyjno- kompensacyjnym (w przedszkolu i w szkole), w szkole specjalnej, z jednym dzieckiem. W skład materiałów wchodzi: podręcznik,teczka z wzorami liter, karty ćwiczeń oraz obrazki do kolorowania, kasety z piosenkami w wersjach wokalnie- instrumentalnej i instrumentalnej, zeszyt z piosenkami w opracowaniu na fortepian.

Przebieg zajęć

Zajęcia wprowadzające powinny zawierać: powitanie, ćwiczenia orientacji w schemacie ciała i przestrzeni, opracowanie piosenki i ćwiczenie funkcji językowych.

Zajęcia właściwe:

1. Ćwiczenia ruchowe
2. Ćwiczenia ruchowo - słuchowe
3. Ćwiczenia ruchowo – słuchowo – wzrokowe: demonstrowanie litery, pokaz sposobu pisania litery, polisensoryczne uczenie się litery, reprodukcja litery.

Zajęcia końcowe:

1. Ćwiczenia wyciszające, scenariusze w podręczniku proponują między innymi wykorzystanie w tym etapie instrumentalne wersje piosenek.

Fot. B. Kołakowska

2. Placówka oświatowa miejscem praktyki przyszłego nauczyciela

2.1. Organizacja pracy w klasach integracyjnych

(J. Bogucka 2005: *Klasy integracyjne szansą dla dzieci niepełnosprawnych* (w:) *Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna* (red.) G. Grabowska, B. Kołakowska)

Łączenie w klasie tak różnych uczniów wymaga wprowadzenia nowych zasad funkcjonowania klasy i stałej obecności dwóch nauczycieli (A. Klimkowska 1995, nr 8):

- w klasach I-III nauczyciela nauczania początkowego i nauczyciela specjalisty,
- w klasach IV-VI nauczycieli przedmiotowców (w tym wychowawcę klasy) i nauczyciela specjalisty.

Obecność w klasie dwóch nauczycieli wymaga od nich pełnej, wzajemnej akceptacji i współpracy. Dzieci powinny traktować ich jako równorzędnych nauczycieli.

Współpraca ta dotyczy:

- zakresu oddziaływań wychowawczych, w tym szczególnie integrowania klasy, kształtowania prawidłowych relacji między dziećmi i obydwoma nauczycielami, a także współpracy z rodzicami;
- zakresu planowania procesu dydaktyczno-wychowawczego, w tym szczególnie tygodniowych tematów kompleksowych korelujących treści kształcenia w kolejnych dniach pracy.

Obaj nauczyciele opracowują wspólne, miesięczne plany na miarę możliwości pełnosprawnych. Pedagog-specjalista modyfikuje te plany zgodnie z indywidualnymi możliwościami i rodzajem schorzenia każdego dziecka niepełnosprawnego w klasie. W każdym kolejnym dniu pracy współpracują ze sobą, wspomagają się wzajemnie, wymiennie prowadzą niektóre zajęcia (np. muzyczne, plastyczne, techniczne czy ruchowe) lub ich fragmenty (np. ćwiczenie ortograficzne, nauka tekstu na pamięć, rozwiązanie określonego zadania tekstowego).

Są oni w równym stopniu odpowiedzialni za rozwój i wychowanie dzieci niepełnosprawnych i pełnosprawnych. Aby ich współpraca była owocna, muszą przyjąć wspólną linię postępowania. Ich wzajemne relacje nie pozostają bez wpływu na wychowanków i ich rodziców. Od tej współpracy zależy w znacznej mierze prowadzenie klasy integracyjnej.

Proces nauczania-uczenia się w klasach integracyjnych nie jest możliwy bez zastosowania nowoczesnej technologii, która otwiera nowe możliwości dla wszystkich uczniów. Aby osiągnąć sukces, uczniowie muszą stosować ją w codziennym życiu (D.Hart 1997, nr 2).

Nowoczesna technika ma służyć uczniom - w tym szczególnie uczniom niepełnosprawnym. Przyrządy do komunikowania się (telefon komórkowy), elektroniczny zegarek, dyktafon, kalkulator, edytor tekstu, edukacyjne programy komputerowe itp.. Uczniowie muszą mieć dostęp do nowoczesnej technologii, aby mogli znaleźć to, co najlepiej pomoże im w procesie uczenia się. Liczba uczniów (wychowawców) w klasie integracyjnej powinna wynosić od 12 do 18 w tym 3-5 uczniów niepełnosprawnych.

Współzycie i współdziałanie dzieci zależy od prawidłowych relacji między nimi a nauczycielami, między dziećmi pełnosprawnymi i niepełnosprawnymi. Zależy to m. in. od organizacji pracy w dniu zajęć i atmosfery życia klasy:

- "kącik relaksacyjny" (dzieci w kręgu zaczynają i kończą dzień pracy)
- uroczystości klasowe (np. imieniny klasy, imieniny dzieci)
- zajęcia: imprezy, wycieczki, biwaki, konkursy
- teatrzyk klasowy, dramy

Ważnym czynnikiem integrującym życie klasy jest współpraca z rodzicami:

- pedagogizacja rodziców
- zajęcia otwarte, spotkania, wywiadówki
- przygotowywanie uroczystości, imprez i wycieczek klasowych
- program pracy z dzieckiem niepełnosprawnym.

Organizując system nauczania zintegrowanego, należy przestrzegać następujących założeń (J. Bogucka 1997, nr 2):

1. Humanizacja edukacji

Każde dziecko ma swoją własną, indywidualną drogę rozwoju, gdyż każde dziecko jest inne. Wychowanie i nauczanie nie tworzy dziecka, ale pomaga mu w tworzeniu samego siebie. Proces rozwoju polega na "przetwarzaniu" przez dziecko napływających do niego informacji; właśnie to "przetwarzanie" ma charakter indywidualny. Brak ich zaspokojenia wywołuje u dzieci zachowanie takie, jak: agresja, apatia, bierność i in.

2. Zmiana metod i sposobu nauczania

3. Aktywizacja, indywidualizacja pracy dzieci, uczenie przez przyswajanie, odkrywanie, przeżywanie i działanie itp.

4. Zmiana funkcji programu nauczania

5. Program nauczania przez wielu nauczycieli traktowany jest jako "arbitralny dokument". Dlatego funkcja realizująca (czyli przerabianie kolejnych haseł) dominuje nad funkcją interpretacyjną (wykorzystanie treści programowych dla wspierania rozwoju dzieci).

6. Diagnozowanie osiągnięć rozwojowych dzieci

7. Nauczyciel obserwuje rozwój dziecka, zewnętrznym wskaźnikiem tego obserwowanego procesu jest "ocena opisowa".

Osiągnięcia dziecka mierzy się dwoma miarami:

- normą społeczną, czyli wg tego, jakie ono w porównaniu z innymi dziećmi,
- normą indywidualną, czyli wg tego, czy i na ile zrobiło postęp w określonym czasookresie. Osiągany rezultat jest przymierzany do wyników uzyskiwanych przez dziecko wcześniej (np. w odstępach 1-3 miesięcznych).

Polecenie do wykonania:

wymień kilka czynności nauczyciela prowadzącego i wspomagającego na zajęciach w klasie integracyjnej.

2.2. Zadania świetlicy szkolnej (zasady pracy wychowawcy świetlicy, scenariusz zajęć)

(S.Szymańska-Szczęśniak 2005: Świetlica szkolna w zreformowanym systemie edukacji (w:) Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna (red.) G. Grabowska, B. Kołakowska)

Świetlica, jako wewnątrzszkolna instytucja wychowawcza, wspomaga i uzupełnia pracę szkoły we wszystkich jej zakresach: opieki, oddziaływania wychowawczego oraz poczynań dydaktycznych.

Opieką świetlicy szkoła obejmuje uczniów, których dom ze względu na pracę zawodową rodziców nie może jej zapewnić w pełnym wymiarze czasu. Świetlica ponadto spełnia często dodatkowe funkcje opiekuńcze wobec dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Wspomaga też (w razie potrzeby) pracę szkoły w zakresie wyrównywania braków i opóźnień w rozwoju fizycznym i psychicznym wychowanków.

Dzieci w młodszym wieku szkolnym niełatwo znoszą obowiązki szkolne, powinny więc po lekcjach korzystać ze zorganizowanego wypoczynku dla odprężenia psychofizycznego po nauce szkolnej. Czas pozalekcyjny uczniów klas I-III racjonalnie organizować może tylko świetlica szkolna, która w strukturze szkoły podstawowej pełni ważne zadania opiekuńczo-wychowawcze.

Należą do nich: (*Dewitzowa W.,1988, s.260*).

- zapoznanie dzieci z możliwościami zdrowego i pożytecznego organizowania sobie wolnego czasu, przyswajanie dobrych nawyków w tym zakresie,
- tworzenie warunków dla rozwoju indywidualnych zainteresowań dzieci, wzbogacanie ich,
- poprzez działanie w zespole , wiązanie z życiem wiadomości nabywanych w szkole ;
- wdrażanie do korzystania z dostępnych dóbr kultury , rozwijanie wielostronnej aktywności twórczej i postaw motywacyjnych,
- kształtowanie postaw społecznych w toku kontaktów z uczestnikami zajęć, nabywanie umiejętności koleżeńskiego współżycia,
- planowe oddziaływanie na społeczno- moralne postawy dzieci,
- pomoc dzieciom o obniżonym poczuciu własnej wartości w uzyskaniu wyższej samooceny,
- pomoc w odrabianiu lekcji (zadań domowych) potrzebującym tego dzieciom.

Oprócz tych zadań świetlica spełnia ponadto następujące : zapewnienie ciepłego posiłku-obiadu ,szklanki mleka lub herbaty ,zorganizowanie czynnego wypoczynku ,głównie na świeżym powietrzu ,zapewnienie odpowiednich warunków do odrobienia lekcji oraz pomocy dzieciom z trudnościami w nauce ,kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania się w szkole ,w świetlicy i w środowisku.

Świetlice szkolne na ogół nie cieszą się uznaniem ,traktowane są często jedynie jako „przechowalnie” dla uczniów oczekujących na zajęcia lekcyjne lub rodziców. Prawdopodobnie sytuacja ta spowodowana jest brakiem szczegółowych przepisów prawnych regulujących działalność tych placówek oraz zbyt małą ilością materiałów metodycznych , a także nie zawsze odpowiednim przygotowaniem wychowawców tam pracujących. Jednocześnie daje się zauważyć rosnące zapotrzebowanie społeczne - konieczność otaczania opieką coraz większej grupy dzieci w świetlicach szkolnych. Są one więc niezbędne w każdej szkole, muszą być jednak odpowiednio prowadzone i wyposażone.

Zasady pracy wychowawcy świetlicy

Aby świetlica szkolna mogła w pełni realizować przypisane jej zadania ,wychowawca świetlicy powinien nawiązywać szeroką współpracę z kadrą dydaktyczno-wychowawczą

szkoły ,z szerszym środowiskiem społecznym oraz z rodzicami dzieci pozostających pod jego opieką .Wymaga to od niego umiejętności organizowania kontaktów interpersonalnych i osobistego zaangażowania w pracę z dziećmi. Z tych powodów do pracy w świetlicy powinny być kierowane osoby o najwyższym przygotowaniu zawodowym i odpowiednich predyspozycjach psychicznych . Tylko wtedy świetlica będzie mogła spełnić swoją rolę.

Etatowi pracownicy świetlicy sprawujący opiekę nad dziećmi powinni mieć pełne kwalifikacje pedagogiczne, ukończone kursy świetlicowe lub studia podyplomowe, a kierownik co najmniej 3-letnią praktykę pedagogiczną . Wychowawca świetlicy powinien (Wawrzykowska W.,1963,s.284 -287):

- a) mieć pogodne usposobienie,
- b) lubić dzieci ,
- c) spokojnie rozstrzygać spory i nieporozumienia ,
- d) interesować się sprawami wychowanków ,
- e) być dobrym organizatorem ,
- f) mieć odpowiednie przygotowanie do prowadzenia zajęć artystyczno – technicznych i rekreacyjno-sportowych.

Rozkład zajęć w świetlicy należy dostosować do biopsychicznego rytmu funkcjonowania organizmu dziecka a nie tylko do planu lekcji w szkole. Dzieci najaktywniej pracują przez 2 - 3 godziny przed południem (9-12) i po obiedzie (14 -16) . Muszą również odpoczywać i przebywać na świeżym powietrzu nie mniej niż 2 godziny dziennie . W czasie pobytu w świetlicy należy zapewnić im obiad oraz możliwość picia w każdym momencie . Świetlica szkolna powinna mieć do dyspozycji co najmniej dwa pomieszczenia – do zajęć ruchowych i do zajęć realizowanych w spokoju i ciszy . Każdy stały uczestnik świetlicy musi mieć zapewnione swe stałe miejsce ,a więc miejsce na półce lub w szafie ,własne krzesło i ulubiony stolik.

Scenariusz zajęć plastycznych z elementami ruchu pt. „Liście”

Miejsce: park, świetlica szkolna

Data: październik

Czas trwania: zajęcia całodniowe

Uczestnicy: dzieci z klas początkowych

Materiały i środki: liście, patyki, klej, nożyczki, tektura

Cele zajęć:

- układanie fantastycznych kształtów z liści,
- dobieranie gam kolorystycznych z jesiennych liści,
- kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji- decydowanie o przeznaczeniu rzeczy i przedmiotów,
- dostrzeżenie zmian zachodzących w przyrodzie jesienią,
- wzbogacenie doznań dzieci poprzez bezpośrednie obcowanie z naturą.

Przebieg zajęć :

1. Organizujemy wycieczkę do parku. Pozwalamy dzieciom na zupełnie dowolne bawienie się liśćmi i ich wykorzystywanie.

2. Siadamy w kręgu i rozmawiamy o jesieni:

- dzieci określają kształty i kolory liści,
- wskazują piękno otaczającej przyrody, używają określeń typu: złota polska jesień, żółknięcie i opadanie liści.

3. Zabawy ruchowe z liśćmi.

Nauczyciel opowiada, a dzieci ilustrują jego słowa ruchem i dźwiękiem, np. „W parku, na drzewach szeleszczą cichutko liście. Nagle zawiął wiatr, poruszył gałęziami drzew i powoli na trawnik zaczęły spadać liście. Potem zawiął mocny wichur, zerwał dużo liści, które gwałtownie zaczęły opadać na trawnik”.

4. Prace plastyczne wykonywane w świetlicy szkolnej.

Dzieci wykonują prace plastyczne na temat „Polska złota jesień” z liści i patyków przyniesionych z parku. Prace mogą powstawać w postaci obrazów płaskich, ale również można zachęcić dzieci do tworzenia form przestrzennych z liści i patyków.

Zakończenie zajęć:

- wspólne oglądanie wykonanych prac,
- próba wyłonienia najciekawszych prac,
- zwrócenie uwagi na sytuację, w której materiał występujący w przyrodzie może być twórczym do pracy artystycznej.

Fot. M. Miodek

Polecenie do wykonania:

Jakie koła zainteresowań można wprowadzić w pracy świetlicy szkolnej ?

2.3. Rola szkoły w rozwoju uzdolnień dzieci

(B. Kotakowska 2005: Uczeń uzdolniony w klasach początkowych

(w:) Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna

(red.) G. Grabowska, B. Kotakowska)

Uczeń uzdolniony wymaga szczególnej opieki ze strony psychologa jak również i pedagoga. Jednym z elementów pracy dydaktyczno – wychowawczej jest opracowanie programu nauczania, programu ambitnego, który nauczyciel realizować może w sposób elastyczny. Realizacja treści programowych zależy od nauczyciela o wysokich kwalifikacjach, twórczego i ambitnego nauczyciela pasjonaty.

Program opracowany dla ucznia uzdolnionego nie może być powielany. Ma on służyć jednostce lub grupie uczniów o sprecyzowanych zainteresowaniach i uzdolnieniach i tylko im. Uwzględnia się bowiem warunki i środowisko, w jakim żyje i wychowuje się dziecko.

Każdy program mieści się w pewnych ramach, zakłada cele kształcenia i wychowania zmierzające do wszechstronnego rozwoju uzdolnionego dziecka, ma na względzie kształtowanie wartościowych postaw społeczno-moralnych.

Dlatego należy mieć na uwadze:

- dobór odpowiednich treści i metod nauczania
- dostosowanie do potrzeb i możliwości dziecka
- pobudzanie do pracy twórczej
- wskazywanie drogi poszukiwań w rozwiązywaniu problemów
- stawianie na samodzielność w projektowaniu i rozwijaniu własnych zainteresowań.

Efektywność programu jest tym większa, im bardziej najbliższe środowisko ucznia jest zapoznane z jego rzeczywistą realizacją, a także w jakim stopniu ma w nim swój udział.

Program indywidualnego kształcenia ucznia uzdolnionego wymaga od nauczyciela dużego zaangażowania i wiedzy pedagogiczno-psychologicznej oraz wiedzy na temat tworzenia takiego programu. Aby program mógł być wprowadzony i realizowany musi spełniać kilka warunków:

- nauczyciel przedstawia treści programowe rodzicom, którzy za zgodą ucznia decydują się na indywidualny program
- projekt programu należy przedstawić dyrektorowi szkoły
- dopiero pozytywna opinia rady pedagogicznej i poradni psychologiczno-pedagogicznej czy pedagoga daje pozwolenie na wprowadzenie go do procesu kształcenia.

Jak pomóc nauczycielowi w jego ambitnych poczynaniach? Proponuje się w tym celu

MODEL PRACY NAUCZYCIELA (B. Kołakowska 2003, s.278):

1. Przegląd literatury pedagogicznej, psychologicznej oraz artykułów z czasopism pedagogicznych dotyczących ucznia uzdolnionego.
2. Opracowanie założeń własnego planu rozwoju naukowego.
3. Konsultacje z:
 - doradcą metodycznym w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli,
 - Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,
 - szkołami, które mają osiągnięcia z pracy z uczniem zdolnym.
4. Poszerzenie wiedzy i własnych zainteresowań na kursach, szkoleniach, konferencjach, zespołach samokształceniowych nauczycieli czy też studiach podyplomowych.

5. Wytypowanie uczniów uzdolnionych lub o sprecyzowanych zainteresowaniach na podstawie wyznaczonych kryteriów.
6. Opracowanie rocznego planu pracy z uczniem zdolnym w danym zakresie (zakresach) edukacji.
7. Współpraca z najbliższym środowiskiem dziecka (rodzice, opiekunowie).
8. Doskonalenie warsztatu pracy pedagogicznej poprzez pisanie scenariuszy i wymianę doświadczeń.
9. Ewaluacja własnych poczynań i założeń w pracy z dzieckiem uzdolnionym.

Polecenie do wykonania:

poszukaj w różnych źródłach z dziedziny psychologii rodzaje uzdolnień dzieci. Zaproponuj ciekawe spotkanie lub wizytę dla dzieci uzdolnionych (wymień w jakiej dziedzinie)

Statuetka ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku

Fot. B. Kołakowska

2.4. Środki zaradcze wobec trudności wychowawczych

(Olechowska 2005: Trudności wychowawcze w klasach początkowych.

Przyczyny i środki zaradcze (w:) Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna

(red.) G. Grabowska, B. Kołakowska)

Podejmowane wobec problemu trudności wychowawczych oddziaływania mają charakter profilaktyczny, diagnostyczny i terapeutyczny. Jak piszą *Dąbrowska*

i Wojciechowska-Charlak (1996, s.169-171): „profilaktyka pedagogiczna obejmuje zarówno globalne oddziaływania pedagogiczne, organizowane w ramach ogólnego systemu wychowania i nauczania, jak i indywidualną pracę z dzieckiem przejawiającym trudności wychowawcze”. W celu określenia rodzaju oraz wykrycia przyczyny zaistniałych trudności podejmuje się działania zwane diagnozą pedagogiczną. Po przeprowadzeniu analizy uzyskanych wyników diagnozy wdraża się postępowanie naprawcze o charakterze terapii pedagogicznej. Profilaktyka pedagogiczna może mieć na celu całkowite zapobiegnięcie powstaniu trudności wychowawczych, jak też zapobieganie nawarstwianiu i pogłębianiu się trudności już występujących (poprzez diagnozę i terapię pedagogiczną).

Analizując treści dotyczące przyczyn i patomechanizmów powstawania trudności wychowawczych można wskazać konkretne środowiska i osoby, w stosunku do których formułuje się określone programy profilaktyczne, są nimi:

- rodzina,
- grupa koleżeńska i klasowa,
- nauczyciele i inni pracownicy szkoły,
- środowisko lokalne.

Działania o charakterze profilaktycznym powinny być podejmowane tak wcześnie, jak to jest tylko możliwe. Podejmuje się działania zwane wczesną interwencją skierowane do rodzin, w których wychowuje się dziecko obciążone pewnym ryzykiem przyszłego wystąpienia trudności wychowawczych. Do takich dzieci zalicza się, m.in. dzieci, u których wykryto lub stwierdzono:

- wystąpienie niekorzystnych dla rozwoju czynników genetycznych lub wrodzonych oraz określonych chorób, schorzeń i zaburzeń, co do których wiadomo, iż stanowią istotny biopsychiczny czynnik ryzyka wystąpienia trudności wychowawczych,
- niekorzystne cechy osobowościowe i neuropsychologiczne, znacznie zwiększające podatność dziecka na wystąpienie zaburzeń emocjonalnych i w zachowaniu (szczególnie zaburzenia dynamiki procesów nerwowych).

Także wiele spośród czynników społecznych jest możliwych do wykrycia zanim dziecko zacznie doświadczać i sprawiać trudności wychowawcze. Należą do nich m.in.:

- niski status społeczno-ekonomiczny rodziny,
- niekorzystna sytuacja życiowa,
- niesprzyjająca atmosfera wychowawcza,

- nieprawidłowe style wychowawcze,
- negatywne postawy rodzicielskie ,
- zły stosunek do dziecka, itd.

Wymienione czynniki mogą być wcześniej wykrywane i definiowane dzięki efektywnej pracy i współpracy różnych osób i instytucji, np. pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków pomocy społecznej, przychodni lekarskich, żłobków, przedszkoli, itp. Zaś wcześniej wprowadzone działania o charakterze terapii pedagogicznej, a w niektórych przypadkach także dzięki odpowiedniej opiece psychologicznej, lekarskiej i pomocy społecznej, wiele spośród istotnych czynników sprzyjających powstawaniu trudności wychowawczych może zostać całkowicie wyeliminowanych lub złagodzonych.

Wiele spośród działań profilaktycznych, a także diagnostycznych i terapeutycznych w zakresie trudności wychowawczych, ma miejsce na terenie szkoły lub w ścisły sposób jest związanych z działalnością dydaktyczno-wychowawczą (np. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, psychoterapeutyczne i inne prowadzone m.in. na terenie poradni psychologiczno-pedagogicznych). Aby szkoła mogła w coraz mniejszym stopniu przyczyniać się do powstawania trudności wychowawczych u uczniów należy dążyć do wielopłaszczyznowej optymalizacji pracy szkoły. Należy formułować postulaty dotyczące wdrożenia rozmaitych rozwiązań o optymalizacyjnym charakterze:

- od bardziej trafnego doboru kandydatów na studia dające uprawnienia nauczycielskie, podwyższanie poziomu kształcenia na poszczególnych specjalnościach, dostępność różnych form doksztalcania przeznaczonych dla nauczycieli oraz tworzenie sprzyjających warunków do samokształcenia i osiągnięcia satysfakcji zawodowej,
- poprzez dopuszczanie do użytku szkolnego programów i podręczników szkolnych o niezaprzeczalnych wartościach dydaktyczno-wychowawczych, nie zawierających niekiedy podstawowych błędów, odpowiednią organizację i wyposażenie szkół,
- aż do kształtowania pozytywnych wzorców współpracy pomiędzy szkołą i domem, umożliwiających przepływ istotnych informacji, wzajemne zrozumienie, przyjęcie wspólnego celu, efektywną komunikację.

Znaczna odpowiedzialność w zapobieganiu trudnościom wychowawczym ciąży także na środowisku lokalnym, które świadome swoich mocnych i słabych stron powinno tworzyć warunki do jak najwcześniejszego organizowania form profilaktycznej opieki nad dziećmi zamieszkującymi na danym terenie. Poczawszy od opracowywania i realizowania rozmaitych programów profilaktycznych (zapobieganie uzależnieniom, przestępczości, destrukcji

środowisk rodzinnych), jak też wdrażanie programów tzw. wczesnej interwencji oraz wspieranie różnych organizacji i instytucji działających na rzecz wspierania rozwoju dzieci.

Przykładem tego rodzaju działań o wymiarze ogólnopaństwowym (ponadlokalnym) może być obecnie opracowywany od 2003 roku projekt rozporządzenia MENiS w sprawie warunków organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi. W projekcie rozporządzenia określa się:

1) warunki organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, mającego na celu stymulowanie psychofizycznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole, realizowane w przedszkolach i w szkołach podstawowych: specjalnych, ogólnodostępnych lub integracyjnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych lub specjalnych ośrodkach wychowawczych albo w ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego, zwanych dalej "ośrodkami", a także realizowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

2) warunki kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami, które organizowane są w:

a) specjalnych przedszkolach, specjalnych szkołach lub oddziałach specjalnych oraz w ośrodkach;

b) przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych oraz w przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych”.

Inną, cenną ze względów profilaktycznych, inicjatywą rządową jest „podjęcie działań zmierzających do przygotowania propozycji i rozwiązań organizacyjnych wspierających sieć przedszkoli. [...] Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, dzięki pomocy finansowej Banku Światowego (grant japoński), korzystając z własnych doświadczeń i rozwiązań funkcjonujących w różnych krajach europejskich przygotowała opracowanie pt. "Koncepcja wyrównywania szans edukacyjnych młodszych dzieci poprzez upowszechnienie wychowania przedszkolnego i wprowadzenie obowiązku edukacyjnego od sześciu lat." Autorzy koncepcji proponują nowatorski program upowszechnienia edukacji przedszkolnej na wsi, poprzez uzupełnienie sieci przedszkoli

publicznych. Koncepcja zakłada tworzenie małych centrów wspierania rozwoju dziecka w środowisku wiejskim, które nazwano Ośrodkami Przedszkolnymi.”

Polecenie do wykonania:

z kim na terenie szkoły należy rozmawiać w sprawie trudności wychowawczych w klasie, w której prowadzimy zajęcia?

2.5. Plan pracy wychowawcy klasy

*Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 4
im. Gustawa Morcinka w Słupsku.*

Zadania wychowawcy

- wspiera uczniów w poszukiwaniu dalszej drogi ich rozwoju,
- integruje zespół klasowy,
- inspirowuje i wzmacnia współpracę z rodzicami,
- pomaga odkrywać godność człowieka,
- wspiera rodziców w procesie wychowania,
- wdraża do samodzielności i odpowiedzialności,
- przygotowuje do aktywnego udziału w życiu społecznym,
- zapewnia uczniom poznawanie zasad rozwoju osobowego i życia społecznego,
- zapewnia uczniom poznawanie dziedzictwa kultury narodowej,
- mediuje w sytuacjach trudnych pomiędzy uczniami lub uczniami a nauczycielami.

Metody realizacji programu

- gry i zabawy,
- dyskusje,
- konkursy, turnieje, potyczki,
- wycieczki tematyczne, turystyczno-krajoznawcze,
- lekcje biblioteczne,
- lekcje w środowisku naturalnym, scenki rodzajowe, drama,
- twórczość artystyczna dzieci,

- lekcje w muzeach i galeriach,
- spotkania z ciekawymi ludźmi,
- imprezy okolicznościowe i środowiskowe,
- praca w kołach zainteresowań,
- działania w ramach realizowanych innowacji pedagogicznych,
- edukacja wychowawcza rodziców.

Zadania wychowawcze

Działalność wychowawcza naszej szkoły jest jednolitym, zintegrowanym z nauczaniem procesem dydaktyczno - wychowawczym realizowanym przez wszystkich nauczycieli za pośrednictwem wszystkich zajęć edukacyjnych i pozalekcyjnych w ścisłej współpracy ze środowiskiem lokalnym.

Klasy 0 i I – III

Zadania	Sposób realizacji	Osoba odpowiedzialna
1. Organizowanie zajęć integrujących zespół klasowy.	Gry i zabawy integracyjne. Imprezy klasowe, wycieczki. Uroczystości klasowe i szkolne (np. ślubowanie klas pierwszych, andrzejki, choinka noworoczna itp.). Zajęcia dydaktyczno -wychowawcze prowadzone metodami aktywizującymi.	Wychowawca Pedagog Dyrekcja
2. Opracowanie obowiązujących w klasie, w szkole i poza szkołą norm i reguł zachowania.	Kontrakt klasowy Czynny udział w imprezach kulturalnych organizowanych w szkole i poza szkołą. Wewnątrzszkolne zasady oceniania zachowania uczniów.	Wychowawca Nauczyciele
3. Uczucie nawyków dobrego zachowania i porozumiewania się z ludźmi.	Pogadanki, dyskusje z dziećmi. Zabawy integracyjne. Inscenizacje przygotowane przez uczniów obrazujące właściwe zachowanie w różnych sytuacjach. Przykłady pozytywnych wzorców literackich. Gazetki tematyczne. Realizacja innowacji " Kodeks dobrych manier" Konkursy wewnątrzklasowe np. konkurs grzeczności.	Wychowawca Nauczyciele Pedagog

<p>4. Tworzenie i kultywowanie tradycji szkoły, miasta, regionu i państwa.</p>	<p>Udział w ważnych uroczystościach, apelach. Spotkania z ciekawymi ludźmi. Zapoznanie z legendami związanymi z naszym miastem, regionem i państwem. Uczestnictwo w akcjach ekologicznych.</p>	<p>Wychowawca Nauczyciele Dyrekcja</p>
<p>5. Organizowanie sytuacji sprzyjających podnoszeniu wiary we własne możliwości.</p>	<p>Tworzenie klasowych tablic pochwał "Każdego można za coś pochwalić". Udział w zajęciach pozalekcyjnych. Udział w konkursach klasowych, szkolnych i pozaszkolnych. Angażowanie do pracy w samorządzie klasowym oraz Samorządzie Uczniowskim.</p>	<p>Wychowawca Nauczyciele Opiekun SU kl. I - III</p>
<p>6. Organizowanie zajęć wskazujących drogi rozwiązywania problemów.</p>	<p>Pogadanki z wychowawcą i pedagogiem szkolnym. Spotkania z policjantem. Scenki dramatyczne</p>	<p>Wychowawca Pedagog Dyrekcja</p>

Polecenie do wykonania:

Które zadanie i sposób realizacji chętnie przeprowadziłbyś z dziećmi w dowolnej klasie I, II lub III ?

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 DEKALOG OCENIANIA

W sprawiedliwym, obiektywnym i rzetelnym ocenianiu pomoc może nauczycielowi dekalog oceniania (J. Brzdąk, J. Miazgowicz 1998, s. 26):

1. Ocenianie powinno brać pod uwagę specyfikę uczenia się i wspierać je.
2. W ocenianiu należy uwzględnić różnice pomiędzy poszczególnymi uczniami. Ocenianie i stosowane narzędzia oceny powinny zachęcać ich do zaprezentowania swojej kreatywności i oryginalności.
3. Cel oceniania trzeba jasno określić. Nauczyciel i uczeń muszą wiedzieć, z jakiego powodu dokonuje się oceny i znać uzasadnienie wyboru danej formy sprawdzania.
4. Ocenianie powinno być trafne. To znaczy, że wybrana metoda powinna sprawdzać dokładnie to, co podlega ocenie.
5. Ocenianie powinno być rzetelne. O ile to tylko możliwe, należy wyeliminować subiektywizm, a ocenę uczynić niezależną od osoby egzaminatora.
6. Wszystkie formy oceniania muszą zapewniać uczniowi otrzymanie informacji zwrotnej na temat wyników jego uczenia się oraz stymulować rozwój ucznia, wskazując mu kierunek poprawy. Również w przypadku sprawdzania sumującego uczeń powinien otrzymać informację zwrotną na temat swojej pracy, dowiedzieć się, co jest jego mocną stroną, a co wymaga powtórzenia.
7. Ocenianie powinno skłaniać zarówno ucznia jak i nauczyciela do refleksji na temat ich dotychczasowej pracy. Wobec tego niezbędna jest nieustanna ewaluacja i doskonalenie oceniania.
8. Ocenianie jest integralną częścią planu nauczania. Nauczanie i uczenie się trzeba zaplanować razem z formami sprawdzania i oceniania tak, aby uczniowie mogli jak najlepiej zaprezentować wyniki swojego uczenia się.
9. Ocenianie wymaga rozsądnego wyważenia. Zbyt dużo sprawdzianów w krótkim czasie obciąża zarówno efektywne uczenie się, jak i nauczanie.
10. Kryteria oceniania powinny być zrozumiałe, jasne i znane. Uczniowie muszą wiedzieć, czego się od nich oczekuje.

Polecenie do wykonania:

Które punkty dekalogu winne być podane do wiadomości uczniów i zapisane w kąciku klasowym?

Załącznik nr 2 SZKOLNY KALENDARZ NAUCZYCIELA

opracowały:
Bożena Kołakowska,
Kamila Kowalska
Anna Simonowicz

Kalendarz nauczyciela służy do pracy nad scenariuszem, do planu wychowawcy klasy, grupy, do organizowania imprez szkolnych i przedszkolnych itp.

<p style="text-align: center;"><u>WRZESIEŃ</u></p> <p>1.09. Rozpoczęcie Roku Szkolnego 1.09. Rocznica wybuchu II wojny światowej 2.09. Dzień Zeszytu 5.09. Dzień Dozwolonej Niepunktualności 8.09. Dzień Dobrej Wiadomości 19.09. Dzień Dzikiej Flory, Fauny i Naturalnych Siedlisk 23.09. Kalendarzowa Jesień Sprzątanie Świata (data ruchoma) 26.09. Europejski Dzień Języków Obcych 30.09 Dzień Chłopaka</p>	<p style="text-align: center;"><u>PAŹDZIERNIK</u></p> <p>1.10. Międzynarodowy Dzień Muzyki 4-11.10. Światowy Tydzień Zwierząt 14.10. Dzień Edukacji Narodowej 15.10. Dzień Ptaków 15.10. Międzynarodowy Dzień Walki z Głodem 22.10. Dzień Zapisywania Wspomnień 24.10. Międzynarodowe Święto Bibliotek Szkolnych 1-31.10. Miesiąc Ochrony Przyrody 31.10. Światowy Dzień Oszczędzania 31.10. Dzień Rozrzutności</p>
<p style="text-align: center;"><u>LISTOPAD</u></p> <p>1.11. Dzień Zmarłych 3.11. Święto Myśliwych 11.11. Rocznica Odzyskania Niepodległości 16.11. Światowy Dzień Tolerancji 18.11. Jesienny Wieczór z Dobrą Książką 25.11. Światowy Dzień Pluszowego Misia 25.11. Katarzynki</p>	<p style="text-align: center;"><u>GRUDZIEŃ</u></p> <p>4.12. Dzień Górnika 5.12. Dzień Wolontariusza 6.12. Mikołajki 10.12. Święto Praw Człowieka 10. 12. Dzień Kartki Świętecznej 20.12. Dzień Ryby 22.12. Kalendarzowa zima 24.12. Wigilia 31.12. Sylwester</p>

<p style="text-align: center;"><u>STYCZEŃ</u></p> <p>1.01. Nowy Rok 1.01. Międzynarodowy Dzień Pokoju 8.01. Dzień sprzątanania Biurka 17.01. Rocznica wyzwolenia Warszawy 18.01. Światowy Dzień Śmiechu 21.01. Dzień Babci 22.01. Dzień Dziadka</p>	<p style="text-align: center;"><u>LUTY</u></p> <p>14.02. Dzień Kartki Walentynkowej Tłusty Czwartek_(data ruchoma)</p>
<p style="text-align: center;"><u>MARZEC</u></p> <p>1-7.03. Tydzień Mody 3.03. Międzynarodowy Dzień Pisarzy 8.03. Międzynarodowy Dzień Kobiet 10.03. Dzień Mężczyzn 14.03. Dzień Bezdomnych</p>	<p style="text-align: center;"><u>KWIECIEŃ</u></p> <p>1.04. Prima a Prilis 1-31.04. Miesiąc Pamięci Narodowej Wielkanoc (data ruchoma) 11.04. Dzień Radia 12.04. Dzień Kosmonauty 22.04. Międzynarodowy Dzień Ziemi 23.04. Dzień Księgarza 29.04. Światowy Dzień Tańca</p>
<p style="text-align: center;"><u>MAJ</u></p> <p>1.05. Święto Pracy 2.05. Święto Flagi RP 3.05. Uchwalenie Konstytucji 3 Maja 4.05. Dzień Strażaka 5.05. Dzień Oświaty, Książki i Prasy 5.05. Dzień Walki z Dyskryminacją Niepełnosprawnych 8.05. Dzień Zwycięstwa 9.05. Dzień Europy 15.05. Międzynarodowy Dzień Rodziny 15.05. Dzień Niezapominajki 18.05. Międzynarodowy Dzień Muzeum 26.05. Dzień Matki 31.05. Dzień Bociana Białego</p>	<p style="text-align: center;"><u>CZERWIEC</u></p> <p>1.06. Międzynarodowy Dzień Dziecka (Szkolny Dzień Sportu) 20.06. Dzień Papierowego Latawca 21.06. Kalendarzowe Lato 23.06. Dzień Ojca 23.06. Sobótka 24.06. Dni Morza. Dzień Rybaka 24.06. Zakończenie Roku Szkolnego</p>

Polecenie do wykonania:

Dopisz inne propozycje rocznic, uroczystości oraz święta regionalne, krajowe i międzynarodowe.

Załącznik nr 3 ALFABET WYCHOWAWCY

opracowały: Bożena Kołakowska, Agnieszka Matraszek

- A** kceptuj i respektuj prawa ucznia
 - B** ądź życzliwy i serdeczny
 - C** eń i przekazuj wartości estetyczne, moralne, społeczne
 - D** oceniaj wkład pracy każdego ucznia
 - E** gzekwuj wymagania wobec siebie i ucznia
 - F** ormułuj wyraźnie i zrozumiale polecenia
 - G** ospodaruj efektywnie czasem zajęć i wymagaj tego od ucznia
 - H** amuj i przemyśl swoje wypowiedzi, które mogą ranić
 - I** nteresuj się całokształtem pracy swojego ucznia
 - J** ednocz ucznia z rówieśnikami podczas zajęć do pracy zespołowej i wspólnych zabaw
 - K** ieruj wszechstronnie rozwojem ucznia
 - L** icz się ze zdaniem ucznia i wspieraj go
 - Ł** agodź stresy, niepowodzenia i pomóż je rozwiązać
 - M** iej cierpliwość w rozwiązywaniu problemów wychowawczych
 - N** ie oceniaj ucznia pochopnie
 - O** kazuj mu zaufanie i troskę
 - P** okaż, że każdy uczeń ma możliwości rozwijania swoich zainteresowań i zamiłowań
 - R** ozwijaj w uczniu takie cechy, jak samodzielność i samoocenę
 - S** łuchaj ucznia i naucz go słuchać
 - T** roszcz się i dbaj o bezpieczeństwo ucznia podczas zajęć szkolnych i pozaszkolnych
 - U** wierz w możliwości ucznia i pozwól mu sprostać jego potrzebom
 - W** spieraj ucznia w każdej sytuacji
 - Y** – niewiadoma, bądź zawsze na nią przygotowany
- Zachęcaj i angażuj ucznia do aktywnej i twórczej pracy podczas zajęć**

Polecenie do wykonania:

spróbuj rozwinąć niektóre zdania lub napisać własną propozycję.

*Życzymy owocnej pracy z poradnikiem ABC
oraz zadowolenia z odbywanej praktyki
w szkole i w przedszkolu.*

Bożena Kołakowska

Dorota Kiełb-Grabarczyk

